

Gyönyörű karácsonyi és újévi ajándékok
egyszerűtől a legdrágábbig kaphatók

O. cs. és kir. Fensége József főherceg kam. szállítója

Lőw Sándor

ékszerész és órásnál

Telefon 62-68.

Budapest, VIII., József-körút 81/A.

Vidéki megrendelések pontosan és lelkiismerettel
lesznek fogadva. Árjegyzék kíváncsi ingyen és bérmentve.

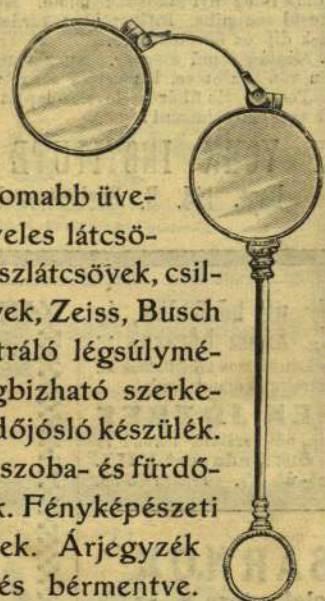
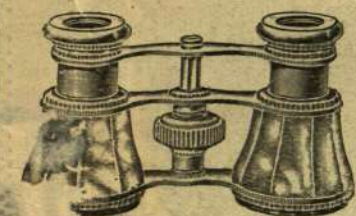

"ALTVATER"
GESSLER
BUDAPEST.

Calderoni és Társa

Budapest, V., Gizella-tér 1. (Haas-palota.)

Szemüvegek és orrcsipeszek a legfinomabb üvegekkel. Színházi látcsövek, női nyeles látcsövek, csillogásztávcsövek. Prizmás látcsövek, Zeiss, Busch stb. gyártmány. Aneroid és regisztráló légsúlymérők megbízható szerkezettel. Időjáró készülék. Ablak-, szoba- és fürdőhőmérők. Fényképezési készülékek. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNÉV ÓRAÜZLETE.

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltek.

Ujonnan berendezett
szepességi vászon- és
damasztáru-főraktárunkat
IV., Váci-utca 30/b szám

Haris-bazár épületben megnyitottuk,
a hol szépességi lenkésztiményeink:
vásznak, asztalneműek, törül-
közők, törölk, ágyneműek,
zsebkendők stb. stb.
az eddigénél nagyobb választékban vannak.

Wein Károly és Tsai

szepességi vászon- és asztalnemű-gyárosok

Gyáraink minden darab készítményén
mellékelt védjegy látható.

Riessner Kályhák

Phönix-
folytonégők

Egész ségi szempontból
legkiválóbb rendszer.
Eredeti biztonsági szabályozóval.
Gázklímák és robbanások
visszavetése.

Pluto
az új rendszer.

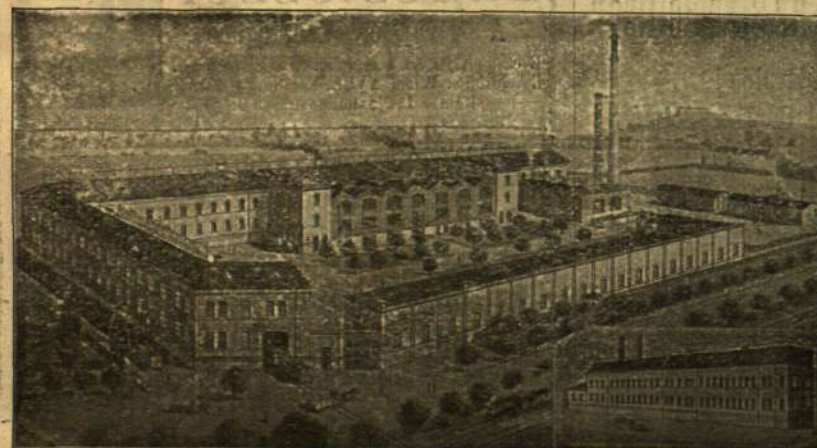
A fűtési szakma terén évek óta
tartott tanulmányozások
kimagasló eredménye.

Fortuna

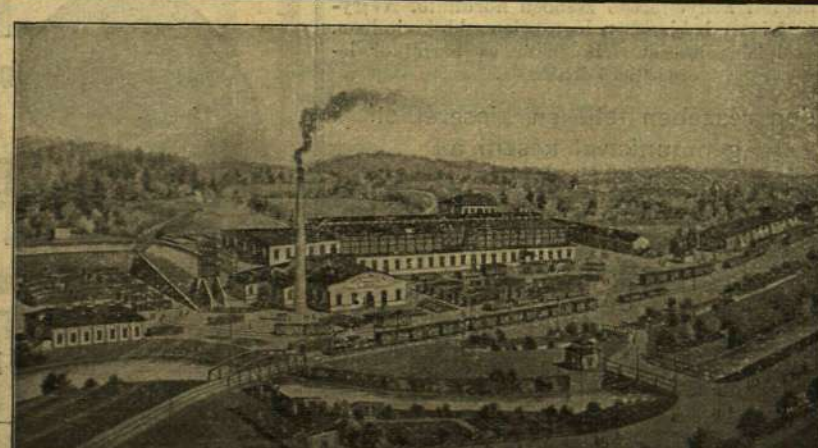
Ringeisen Testvérek, Budapest, Hold-utca 21.

DAVID KÁROLY és FIA

dobozáru- és faanyaglemez-gyár részvénytársaság.

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett
gép. — 500 munkás.

Szállít évente 200 vagon szürke, barna és fehér lemezt.
500 lóerős gép vizierőre. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgönycsim
"CARTONAGE"

Közp. iroda: Budapest, I., Mészáros-utca 58.

Telefon:
41-48. szám.

Franklin-Társulat nyomdája. Budapest IV., Egyetem-utca 4. sz.

47. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, NOVEMBER 19.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

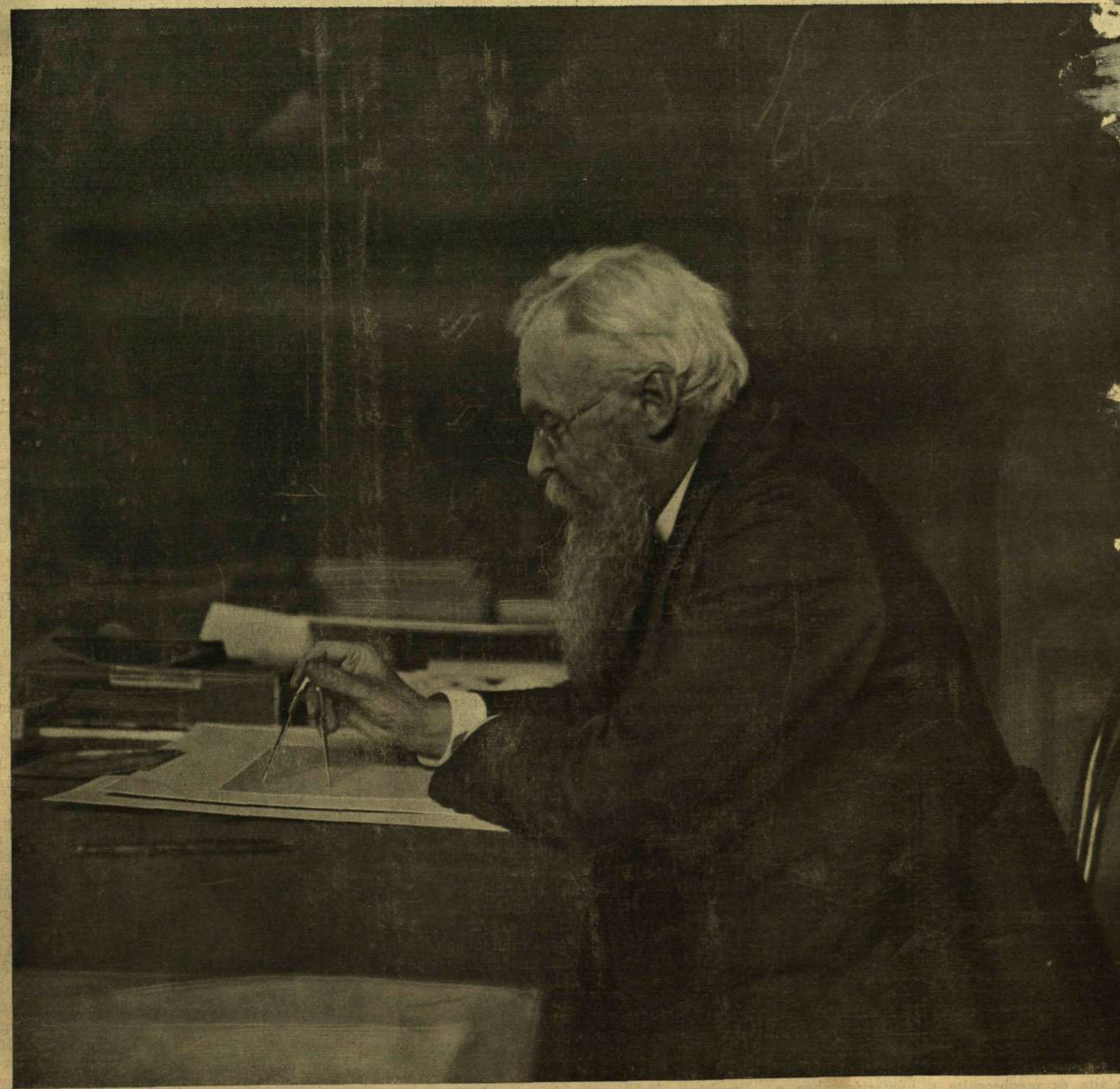
Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseken a postailag meg-
határozott viteldij is esztolandó.

SCHULEK-FRIGYES DOLGOZÓ-ASZTALA MELLETT. — Éber László (Gyémánt).

SZÍNEK ÉS ÉVEK.

REGÉNY. IRTA KAFFKA MARGIT.

(Folytatás.)

XVIII.

Egy pokolian forró, senyvedt és tétlen nyár jött; Hiripec néha félnapokig ültünk a jégverem gádorában az egész vedécsapattal; Piroška néni hozott egy fagyaltcsináló gépet, annak a csudájára járt le mindenki, aztán ott hüsetünk alkonyatig, pokróczokat terítve a szalmára. Különbösen hitetlen sok dinnye termett abban az évben; ebédhez néha tizenöt turkesztánt is felváltak és a nem tökéletes aromáját lehajigálták a terrászról a cselédségnek.

Sok vendég jött-ment; legtöbbször egészen fiatal fiúk, a hugoskám udvarlói; jogászként Pestről, a környéken nyaraló rokonlegények, tisztok, városiak. Milyen másféle volt már ez a generáció, mint az én leánykorombeliek! Komolytalanok, nyeglek, nagyzólok; kíméletlenül élezkedők. A leányokkal is így beszéltek, valami különösen támadó és csipkedő modorban, furcsa orhangon, vagy közömbösséget színlelve. Hiába, modernség így-úgy; tíz évvel azelőtt szebb módja járt!

Vagy hogy én maradtam kívül már lassankint az érdeklődésen, a számbavevésen; kisebb tolódást és tán ez fájt titokban! «Nem igaz, nem őrekszem még!» — tűndtem tusakodva. Ilyesmi nem mehet olyan gyorsan, egykettőre! Csak ilyen csirkék közt látszom már «néni»-nek és ezek a kamászkok szólni sem mernek hozzám! Nyilván igazam is volt... de hogy akkor már meg-megretentem néha ilyeneken! És egyszer, augusztus végén volt már, valami nagyon csillagos, jánosbogaras, örülten füllatos és meleg estén addig barangoltam egyedül a kertet, a szilvást, egyre lázasabban rohanással a fehér utakat a vaniliák meg tubarózások közt... míg felrohantam hirtelen a szobámba és Horváthnak írtam. Több mint két hónapi hallgatás után, én írtam először! Csak úgy asszonyos ravaszul, pár kerülgető és távoli mondatot, mintha már régiesrég, visszavonhatatlanul vége volna mindennek köztünk és erről már mint múltból lehetne beszélni! Valami félfüllel hallott pletykát ürügyet használtam; hogy mondtak valakit rólam és róla Szinyéren és hogy ő egy kevés tapintattal és jóindulattal elháríthatja utólag is a fecsegést, hogy meg legyen őrizve néhány becses emlékün... stb., stb. Holtbizonyosra tudtam, hogy biztatás és folytatás ez; és hogy ő is annak érti. Egy percre eszembe jutott szegény nagyanyám sokszori mondata: «Soha, sohse szabad visszahívni a férfit; nem ér az semmit! Akármint inkább... egy kis nyavalyatörésbe még egy asszony se holt bele!...» De én nem bírtam szöfögni a régi bölcseségek, türelmetlen voltam, megijedtem, hogy már is minden elveszett a számomra. Én hívtam vissza!

Ezen másnapra hozott a véletlen eset az én számomra is egy levelet, a mi újra fordított egyet váratlanul az én akkori, ide-oda vetődő, bizonytalan soromon. Tudtam félíg meddig, hogy őszre «lesz valami» velem megint; itt hónapok óta ezáltalánul éltem, a postásság kényszeredett eszméje magától kallódott el, minthogy szegény Tomanóczy Anna, az ináskói parasztnő menyje ügyem taníthatott; már le is betegegett közben. De még mindig olyanformát éreztem akkoriban, hogy védelmező és felelős közösségben, a családban vagyok; földemen, rokonaim, véreim közt, a kik itt is, ott is, ha összejönnek, megtárgyalják a soromat és idejére kitalálnak valamit, nem hagyják magamra olyan szivtelen ridegséggel, mint a mostohám szeretné. Lám nem is csalódtam! — gondoltam igazi, bálás örömmel, mikor Hiripec bátyám megmutatta a Portelky Ábris bácsi levelét, a miben számomra is volt üzenet. Azt írta, ha volna kedvem ő hozzá elmenni, nem ideiglenesen, hanem végleg nála lakni, a míg kedvem tartja; ő szeretettel ajánlja fel a házat az egyetlen, elhalt öccse gyermekének. Hogy ő mindig is kedvelt engem, sokszor csudálta és megbecsülte a háztartásomban a rendet és csinos tisztaságot; most sem kegye-

lemből akar tartani, hanem inkább nézzem úgy, hogy öneki van szüksége rám; az ő magános özegei házába kell egy okos és kitűnő asszonyi vezetés. És hogy akármikor mehetek, szeptemberben vagy október elején elvár... Egészen meglehetően ez a szíves és jóságos hang ettől az embertől, a kit mindenki rideg, magánakvaló öregnek tartott; és a ki különben is évekig neheztelt ránk, grószira, anyámra a miért kikosarazta; rám is eleinte, a miért egy Vodiciskához mentem... Lám, mégis van szíve és nem szavakkal, jótanácsokkal segít, mint a pestiek és a többi, hanem tettel, egy csapásra eligazítja az életemet. Nagy fellendülő kedvet éreztem ehhez a dologhoz. Igaz, ez való nekem minden hivatal közül, mert ehhez értek, ebben nevelődtem, a háztartás; az otthoni, asszonyi munka. Őrnő lenni a saját öde nagybátyám portáján, rendbeszedni a cselédseget, összefogni és kicsinosítani a házat, szabad kezét kapni mindenhez, dolgozni, sürgögni; meglepni és meghatni őt a sok kedves változtatással és... be-bejárni a fogatán Szinyérré, a mikor csak akarom!... Mert tudtam, hogy e nyáron kiépítették a megyei utat elvezetett vagy eltömött viz-erek, ingoványok helyén és azóta Pórtelék nincs az Isten háta megett; egy óra járás mindössze a várostól. Azt is hallottam, hogy építkezni akar jövő esztendőre az öreg; lám, így újít, ezért kell neki asszony a hához, rend, csinoság, reprezentálás; most részt akar tenni jobban venni a megyei életben. Hiszen a most folyó lápi-kérdések senkit se értenek olyan közelről, mint őt. Igen, csakugyan úgy éreztem már, hogy én vagyok az, a kire szüksége van a másiknak kettőnk közül.

Szeptemberre pedig bementem Szinyérré, hogy ott töltssem ezt a szép őszi hónapot. A Horváth levele siettetett, bár ezt magamnak sem vallottam be; a válasza olyan volt, a milyent épen vártam és előre képzeltem; gyöngéd, elfojtott szeretet és fájdalom sejtető, néhol meglehetően; szóval elértő és folytató levél. «Milyen rég nem voltam a városomban, a roz, nyomorult, kedves fészkeben; szinte egy éve már!» — gondoltam türelmetlenül. Olyan semmilyenül röpült el ez az év! Csak ott van élet énnékem, hiába, a hol minden kő az utcajárdán, és minden ház és minden ablak beszélni tud!

Péter mostohámnak szó nélkül, de rejtett megvetéssel fizetett ki mindjárt egyhavi kospénzt, hogy ne beszélhessem és ne zavarjon. Jól láttam pedig, hogy ez a különöz nem arra a pár forintra áhítozik épen, hanem az «elvit» akarja keresztülvinni ebben is. Egész életében az volt a bolondja, hogy minden nyomtatásban olvasott újságot vagy rendszert meg akart próbálni a valóságban is. Most a nőemancipáció lovagolt. Így, hogy fizettem, megvolt velem békén és egész elégedetlen, dúl-fuló természetével Csaba öcsém ellen fordult, a ki szinte otthon volt most vagy két hónapja. Zavarok voltak az életében. Ott, a délvídeken, a hol állomásozott, megszerette egy nagyon gazdag szerb földbirtokosnak a leányát; a lány is belebolondult a nyalka huszára; hát a szülők kénytelen-kelletlen megtartották a kézfogót. De kívánták, hogy lépjen ki és menjen hozzájuk, amúgy szerbesen, «házhöz álljon», és dolgozzék majd az apósával a gazdaságban, mert a kaukaziálók nek nem okoskodnak, az egyetlen szem lányukat se adják el hazulról... A fiú nem kértet senkit, hirtelenében tartalékba ment és hazajött civilben és jeggyűrűvel. Bizony, a huszárfőhadnagy ruha jobban festett szegényen! És most holmi anyámhoz írt levelekből meg az egész dologból olyasmi érződött ki, hogy ő nagyonos fiúnak hitette ott el magát!... Szerencsétlen gyerek! A sok huszárcsinnye, meg... a szegény Vodiciska holta utáni zavarok alig hagytak valamit a pár ezrecskéjéből, azt a keveset verte itt most bújában éjszakáról éjszakára. Ebben tán igaz volt Péternek; nagyon ivott, és csúnyán, akárki fiával össze-

álva, sárga-földig is néha. Istenem, tán nem is tehetett róla szegény... De a menyasszonya egészen vad, nekibolondult, nem is lányosan szenvedélyes szerelmesleveleket írt neki... Rosz volt itt látni ezt a zülleni induló, össze zavarodó, fiatal életet; anyám sirdogált néha a másik boldogtalanért is, néha a gyermekre gondoltam; hát abból mi lesz? De Horváth jött és vigasztalt, sétálni vitt, becézett jobban, gyöngédebb és odaadóbb szerelmmel, mint valaha. Szinte parázdózt most ezzel! Sokszor elkísért látogatásokra is, rokonokhoz; és egyszer csak nyájaskodva kezdtek kérdegni az embereket, hogy igazán jegyesek vagyunk-e? Mások egyenesen gratuláltak, vagy gonoszkodva, kacagva suttogták el, hogy Zimán Ilka mint jár most ájúlodozó fájdalommal, könnyek patak-folyásával házról-házra kávézni az ismerősök-höz és vigasztaltatja magát... Roszúl érintett mindez és valahogy szegénykeztem; éreztem, hogy nem lehet mit felelni. Nem vagyok jegyben! Nem is akarok férjhezmenni? Hát akkor mit akarok Horváthtal? Titkos sértődéssel kerültem ki gondolatban is a teljes igazat; hogy hiszen nem rajtam fordul ez. Hogy hiszen, én nem is tudom, hogy miért nem. Persze, ő össze-vissza adósodott ember és negyvenéves, agglégénységhez szokott, könnyen élő; nem is termelt házasságra. «Ej, bánom is én!» — gondoltam boszankodva megint, ezen a kis időn (egy hét már mindössze), nem hagyom zavarni magam, sem szétválasztani attól, a ki önzetlennél szeret! Szándékkal engedtem magam szép álmodozásoknak, forró képződmények, hallgatag és félénken vágó egybekarolások, fütleget és farszótóan édes gyötrelmeknek; lágy csókoknak egy-egy néma és fojtott percre reszketésben.

Csak október közepén mentem ki Pórtelékre, a pusztára.

— És megláttam újra a nagy, sérűs udvart a szárazmalommal, a hol valamikor, nagyon kicsi gyerekkoromban még én is játszottam a béresek fia, pendelyes lánykái közt az apai nagyszülőim életében. Zavarosan, mint valami álomra, emlékeztem mindig az ősi házra, a honnét nevelésintérem elszármaztak; de későbbi álmaimban mindig terebélyeskedett az udvar, súlyosabbnak, hatalmasabbnak a közefrás, szürke ház csúcsos ereszi homlokzata, a reves lépcsők s az ámbitus nagy, tömzsi oszlopai. Bizony, mintha minden megkicsinyült, megkopott volna! De mégis ez az; a régi, régi ház, a hol szorongva, idegenül settenkedtem át a szobákban és két kicsi kezemet magasra nyújtottam a nagy, cifra, kovácsoltvas ajtókilincsek után. Emlékeztem az igen-igen tágas ebédőre, a minek a pádimentumát nyolozt asszony sürölte hamuval hófehérre és nádszeccskát szórta rá vizesen, hogy fel ne járódjék; és csak harmadnap, szárazon seprtek össze. Én tudtam, hogy meg fogom találni azt a kiugróablaku kerti szobát, a hol Pórtelky nagyanyám, a szelid nagyasszony kerek rokkája állt... Régi, régi itt minden, tán többszáz esztendő; az idők bizonytalan messzeségében itt regnált, ellenszegült, nyakaskodott ez a kemény, kis úri nemzetség. Mondják, sohasem mentek oda, a hol rangot, elgazdátlanodott földeket, idegenes csint és magas össekkötéseket osztogattak a régi versengő királyok, újudvar-ülő fejedelmek csalogat kegye. Itthon maradtak, körülbástyáztak vadvizet, zsombékos ereket, náderdők gyűrűjétől a lápvídek és dűs, kicsiny felszínig, a mi örökök volt; kiskirályok voltak és feltették úrvoltok és szuverén érzését; ezért váltak sokszor külön vagy zárkózott; mérhetetlen és lobbanó göggy figurákká, a kiknek furcsa dolgairól legendák szálltak ott beljebb a megyében. Volt egy régi Szaniszló, a Gutkelek és Balog-Semjének osztályosa, a ki valami asszonyért levágta a kisujját, hogy gyűrűstől vethesse elébe; mert egyszer megfogadta volt neki, hogy ott lesz a gyűrű örökre az ujján.

(Folytatás következik.)

A TAKARODÓ. ELBESZÉLÉS. IRTA BALLA IGNÁCZ.

Az acéltett hatalmas hadihajók lomhan, mozdulatlanul állottak a tengerben.

Csodaszép nyári alkonyat volt. A nap erőtlen vörös fényű tűzgolyója vékony, lapos, vörösrézlemezről kivágott pillanatot emelt, látszott, a mint alább és alább siklott az opálós színi, felhőtlen nyugati égbolt alján és a mikor széle már a vízbe ért, hosszú arany-vörös hidat vert a tükörsima kék tengeren. A vízben ringó-rengő fényoszlop, a mely olyan volt, mintha egy láthatatlan kéz olvasztott aranyat csurgatott volna az árba, elnyúlt a zöldes-szürke hadihajókig is, majd lassanként elhalványodott a fénye, a hossza is megfogott és egyre, egyre csökkent, kurtább lett, a míg végre egészen eltűnt. És most, köröskörül, csodálatosan finom párák kezdtek szállingózni, nem fátyolosan, csak itt-ott, hanem mindenütt, az egész nagy tenger felől, az óriási víztükörről szakadtak fel és egyszerre, szinte átmenet nélkül, beszédettedt.

A kikötőben a part mellett, már ott pöffögtek az apró gőzbárkák. Előttük, a mólón, csoportokba verődve beszélgettek a tengerészek, a bajonett nélküli kőmatrózok és az oldalszijas tengerészaltisztek, a kik büszkén nyugtatták kezüket a pangástukon. Még nem volt kilencz óra, de azért már ott álltak a parton és várták, hogy mikor harsan fel a takarodó első hangja, a mely megint a hajóra szólítja őket. Festői viseletű asszonyok, lányok, szikár, lomha mozgású agastyánok, bronzarcú, nyugodt nézésű dalmaták vegyültek közéjük és nevetgéltek, énekeltek. Az öregebbek megindultan búcsuzkodtak.

És ekkor egyszerre élesen, keményen, szinte fenyegetően felhangzott a takarodó. Először csak az admirális hajóról, de utána pár pillanattal a többi acéltörőn is megszólaltak a rézkürtök és a mint egy-egy kürt később szálalt meg, a melódiai el-maradoztak mása mástól, aztán összelelkelték és egymásba folva hullámzóztak a part felé, felzavarták a csöndes várost, vissza verődtek a keskeny, olaszos házak falairól, behatoltak a zeg-zugos utcácskába és ott összevegyülve az osztériák mandolin és citera szavával, kigyóztak, megmegtörödztek, a míg csak fáradtan el nem haltak.

A tengerészkatonák a parton tisztán kihallották a különböző kürtök összeolvadó szavából az admirális hajó kürtjének erőzes hangját, a mely elnyújtott dallamával jóval előtte járt a többinek. Beugráltak a gőzbárkába és azok türelmetlenül pöffögve, zihálva, sietve megindultak az úszó acéltörők felé, hogy fedélzetükön lerakják élő terhüket.

A mikor a ragyogó rézkorlatos, keskeny hajóhidhoz érték, a takarodó hangja még egyre recsegett. A legtöbb hajón már fáradtan fújta a kürtös, de az admirális hajóról még keményen, teljes erővel említt ki a hang.

Zagoreo, egy sebenicói fiú fújta ott a takarodót és ellenségesen, kárörvendően mosolygott hozzá. A hajó visszatérő legénysége, a mint a fedélzetre ért és elment mellette, megvetően elfordult tőle, de ő mindezzel nem törődött, csak gúnyosan mosolygott kipirult, felfújt arcával, a mikor össeccsücsörített ajkait a trombita szájához szorította.

A legénység gyűlölte ezt a Zagoreót. Gyűlölte azokért a percekért, a miket elrabolt tőlük. Mert Zagoreónak, az admirális hajó kürtjének nagy volt a hatalma. Nemcsak az ő hajóján, de az egész hajórajon, mert a többi hajó kürtjének mindig ő utána kellett igazodnia. A mikor este az ajkához emelte a kürtöt, hogy takarodó fújjon, egyszerre megszünt minden vigság, öröm, mulatozás a matrózok számára és az ő kürtjének szava derékban vágta el a legszebb éneket is. A hajórajnak volt egy másik kürtöse is és a kimenők napján, felváltva hol Zagoreo, hol Karavapulo fújta a takarodót, a szerint, hogy melyiküknek volt kettőjük közül kimenője a szárazföldre. De Karavapuloval sohasem volt baj. Az inkább kilencz óra után pár perccel kezdte el a takarodót.

— Igen, a jövő őszszel — mondta csendesesen az asszony és az ő szavában is ott csengett az öröm. — A lakodalmat... megtartjuk a lakodalmat!

dót, mint kilencz órákor. Zagoreo pedig sohasem ajándékozott nekik egyetlen pillanatot sem, de kíméletlenül, kegyetlenül már jó pár perccel kilencz óra előtt rágyújtott a takarodóra.

Kezdetben a szolgálatteljesztésnek is feltűnt a dolog és a mikor látta, hogy Zagoreo már türelmetlenül forgatja a kürtjét, oda-szólt neki:

— Hiszen még nincs kilencz óra!

Zagoreo már a szájához emelte a kürtöt, de előbb még illetudóan felelt:

— Elég volt már azoknak a mulatságokból! És a következő pillanatban recsegeve tört elő az erőzes hang a trombitából.

Senki sem tudta, hogy miért teszi ezt Zagoreo. Zárkózott, mogorva ember volt. Sosem fűtyözött, nem dalolt magában. Senkivel sem elegendett hosszabb beszélgetésbe. A déli órákban, a mikor a puskaporosz tornyot elzárták és szabad volt a dohányzás, ő akasztotta ki az égő kanócezt, a mi a gyújtót helyettesíti a hajón. De ő maga nem pipázott, nem szivarozott, nem cigarettázott és a míg a legénység leheveredve a fedélzeten arról beszélt, tervezgetett, hogy a legközelebbi kimenőnapon mi mindent fognak csinálni, ő szótlanul ült az egyik, lánczon lógó asztal mellett és levelet írt. Hogy kinek írt levelet? Azt senki sem tudta. Talán postára sem adta leveleit, csak megírta őket. Szükségét érezte, hogy valakinek elmondja a baját és erre a levélpapirost találta a legalkalmasabbnak, mert az meghallgat mindent és — nem is felel a szavaira. A mikor csak szabad ideje volt, mindig ott ült az asztal mellett és írt, írta a leveleket, a melyekre sohasem jött válasz. Ha kimenője volt, kiment ugyan a szárazföldre, de csak éppen egyet sétált, még egy pohár borra sem ült le sehol egy-egy osztériában, hanem mindjárt az első gőzbárkával visszasietett a fődélzetre.

Aztán egyszer csak levelet kapott Zagoreo is. Pekete, gyászos szegűs levelet. A gyászos szegűs levelekben ugyan nem igen szoktak vidám dolgokat írni egymásnak az emberek, de ez a levél mégis egyszerre felvidította Zagoreót. Most már nem mosolygott mindig olyan gúnyos kárörvendéssel, szelidebb volt az arca, olykor-olykor dúdolgatott is magában, fűtyörészetett is és ritkábban írt levelet, de ezeket azután postára is adta.

A hajóraj ekkor már lent járt Zára felé és mennél délebbre haladt a dalmát part mentén, Zagoreo arca egyre mosolygóbb lett. Most már beszédesebb is volt. A mikor Zárást elhagyták a hajók, Zagoreo kimosta a legszebb fehér egyenruháját. Fehér volt ez, mint az albatrosz szárnya.

A többi matróz mosolygott. Tudták, hogy miért mostan olyan szorgalmasan Zagoreo. Kimenőre készülődik.

Sebenicóban azután partra is szállt Zagoreo. Az ő kimenőnapja volt amúgy is és azon az estén Kravapulónak kellett a takarodót fújnia.

Meg se várta az első gőzbárkát, a mely mindjárt ebéd után partra vitte a legénységet és egy ott ögyelgő gyümölcs-árús csónakján sietett ki a part. Ott már várta egy öreg, ősz dalmata és egy fekete ruhás, fekete-kedős fiatal asszony.

Zagoreót ettől kezdve egész délután nem lehetett látni. A matrózok bejárták az összes osztériákat, laczikonyhákat, a hol nótá mellett litzszámra pusztították a vörösbort, bárányt süttettek nyáron, bibitét ittak a kávéházakban, de sehol sem találkoztak Zagoreóval.

Csak estefelé tűnt fel megint az utcán. Az öreg emberrel, meg a szép fiatal, gyászruhás asszonnyal ment és a kikötő felé tartottak. Zagoreo az asszony oldalán ballagott, az arca ragyogott az örömtől és boldogan mondta az asszonynak:

— Hát a jövő őszszel?

— Igen, a jövő őszszel — mondta csendesesen az asszony és az ő szavában is ott csengett az öröm. — A lakodalmat... megtartjuk a lakodalmat!

A lakodalmat szóra elfutotta az arcát a vér.

— Igen, megtartjuk Niccolo.

— Októberben... Mert én már szeptember derekán szabad leszek... Letelik a négy esztendőm!

— Annál jobb, — mondta az asszony, le-sütött szemmel, csendesén, de boldogan — legalább annyival is kevesebbet kell egymásra várunk!

— Úgyis sokat vártunk már egymásra!

— Sokat.

— És én már azt hittem, hogy sohasem is leszel az én feleségem.

— Az Úr akarta így, a ki magához szólította Antoniót.

Az asszony szemében könnyesepp ragyogott, de nem lehetett tudni, hogy a bánat, vagy az öröm könnyeseppje-e.

Közben a tengerparthoz értek. A gőzbárkák már ott állottak a part mellett és kazánjaikban feszült a gőz, a mely a szelepeken itt-ott sietve tört utat magának.

Zagoreo türelmetlenül, izgatottan nézett szét. Megnézte az óráját. Még nem volt kilencz óra, de ettől kezdve már nem találta a helyét. Szerette volna még egyszer, talán már század-szor is elismételni a boldog tervtervezéseket, de nem merte, hátha... hátha Karavapulo most bosszúból előbb fogja elkezdni a takarodót és akkor a mondat közepén félben kell hagyni a szót. Szerette volna megfogni az asszony kezét... de hátha éppen akkor harsan fel a kegyetlen kürtöz, a mely, mint a villám-csapás megrázza és kirántja a kezét az asszonyból. Szerette volna elmondani, hogy mennyit szenvedett, kinlódott, gyötörődött magában a hajón, a míg meg nem jött az a levél, — de összeszorította ajkát és hallgatott. A takarodó... Hátha éppen akkor kezd el recsegni, a mikor a legszebb szavak jönnének az ajkára és akkor egyszerre félbe kell hagyni mindent, hogy a bárkába ugorjon.

A matrózok már lassan szállingóztak a partra. Még egyik sem szállt be a gőzbárkába. Odakint áldogáltak a mólón, nevetgéltek, danoláztak, tréfálkoztak.

És Zagoreo, a mint elnézte őket, úgy érezte, hogy most irigyl valamennyit, mindet, mindet, még azokat a kőmatrózókat is, a kik csak az első esztendőjüket szolgálják. Irigylti őket, mert nem törődnek semmivel, mert örülni tudnak annak a pár percznek is, a mijők meg van és nem gondolnak arra, hogy egyszer csak recsege, fenyegetően megszólal a hajókon a takarodó...

Megnézte az óráját. Egy percz... egy percz hiányzik még csak a kilencz órához.

— Karavapulo... hát bosszút sem állsz?

Megölelte az öreg, dalmatát, megcsókolta a gyászruhás fiatal asszonyt, de a búcsúzás gyögyő pillanataiból semmit sem érzett és ezalatt magában fásultan számolgatta a másod-perczeket... Most, most fog felharsanni a takarodó!

De elmult ez a percz és utána még jó néhány, de a kürtöz még egyre késett. A többi matróz nem is törődött az idővel, de ő magában egyre csak számolgatta a perczeket. Már egy szót sem tudott szólni sem az asszonyhoz, sem az öreghez, csak maga elé nézett türes, élettelen tekintettel... És érezte, hogy ez a pár percz, a mit most Karavapulo ajándékoz nekik, mennyi örömet, boldogságot jelenthetne, de ő ettől a titkos rettegéstől semmit sem élvezhet belőle.

És egyszerre csak, jó néhány perccel kilencz óra után, felhangzott a takarodó. A hangjában nem volt semmi keménység, semmi fenyegető. Lágyan, gyöngéden ömlött végig a tengeren és a hangja nem volt parancsoló, inkább szerető, epedő és hazahívó...

Zagoreo még egyszer átollelte az öreg, megcsókolta az asszonyt, de most már bensőségesen, őszinte megindulással, aztán sietve a gőzbárkába ugrott, mert attól félt, hogy még sirva fakad.

És ettől a naptól kezdve, a kimenők napján, Zagoreo is már kilencz óra után kezdte el fújni a takarodót.

SCHULEK FRIGYES.

Megfeszített építési tevékenység közepette, fővárosunk valóságos megújulása idején ünnepeljük Schulek Frigyes hetvenedik születésnapját. Több mint félszázad évvel ezelőtt egy kis debreczeni gimnázista nézte ámuló szemmel azoknak az építészeti műveknek keletkezését, a melyek a városnak új, modern, monumentális jellegűt adtak. A dunaparti palotásor, a Lánchíd, az Alagút érlelték meg benne azt a vágyat, hogy ő is építészeti pályára lépjen és alkalmat nyíljon neki a nagy-szerű művek alkotására.

Büszke önértéssel érezheti ma, hogy a gyermek sejtő kívánsága beteljesedett. Budapest gazdag és változatos képében Schulek Frigyesnek köszönhetjük a legszebb vonásokat.

A mester tanuló- és vándorévei érdekes pillantást nyitnak meg a múlt század építészeti történetébe. Ma is büszkesége, hogy a pesti főreáliskolában folytatott tanulmányai közben, a szünidőben, alaposan megtanulta a kőműveséget és segédi oklevelet nyert. 1861-ben, a budai műgyetemen töltött egy esztendő után, már a bécsi akadémia növendéke. Ott kereszteződtek azok az építészeti áramlatok, a melyek a múlt század közepét jellemzik. A fiatal Schulek mesterei közül Van der Nüll és Siccardsburg, a bécsi operaház építői a renaissance-irány legkiválóbb művelői közé tartoztak, de ezeknél nagyobb hatást gyakorolt rá Schmidt Frigyesnek, a Szent István-templom építésének egyénisége, a középkori emlékek beható ismeretén és értékesítésén alapuló, szigorú és mégis szabad mű-

vészete, mely egészen más volt, mint az orthodox «gotikusok» száraz stilszerűsége. Fiatalos lelkesedéssel vetette magát Schulek a középkori építészeti tanulmányozására. Ő volt egyik alapítója a «Wiener Bauhütte» akadémiai önképző körnek, a mely szerényen megindulva, csakhamar központja lett Bécs építészeti életének és melynek kiadványai világszerte elterjedtek. Az akadémiai évek letelte után, 1866-ban a regensburgi székesegyház helyreállításánál nyert alkalmazást. Ő készítette a templom főhomlokzatát ábrázoló nagy rajzot, a mely az 1867. évi párisi világkiállításon szerepelt. Derűs humorral szokta a mester megjegyezni, hogy ez a nagy munka mesterének féltékenységén kívül csak másfél évig tartó szembajzt szerzett neki.

Munkában, tapasztalatokban gazdag évek következtek. A párisi világkiállítás, olaszországi tanulmányút, munkálkodás Schmidt Frigyes mellett — Schulek készítette egy Khinában építendő nagy templom tervét, mely Bécsben nagy feltűnést keltett, — mindez nagyon kibővítette látókörét. 1870-ben hazatért és Pesten telepedett le, és barátjával, Steindl Imrével együtt a Lipót-utcai új városház tervét dolgozta ki. Ekkor történt az a tragikomikus eset, hogy midőn a csúcsos stílusban tervezett épület alapjait már elhelyezték, a városi közgyűlés a terveket elvetette és azt kívánta, hogy a palotát az akkor divatos «resonanz» (renaissance) stílusban építsék. De Schulek mégis megőrizte művészi és hazafias lelkesedését. Felajánlották neki az ulmi Münster kiépítésének vezetését, de ő hazáját kívánta szolgálni.

1871-ben, a mintarajziskola szervezésekor ő lett az ékítőművész és az építészeti rajz tanára. Benső barátság fűzte kartársaihoz, Izsó Miklóshoz és Székely Bertalanhoz. Izsóval tervezte 1873-ban az épülőfélben levő Margit-híd építészeti és szobrászati kiképzését, a melyben először lép föl a törekvését annyira jellemző nagy, nemzeti és történelmi emlék gondolata. Az érdekes terv nem valósult meg és Izsó pályájának csakhamar vége szakadt, míg Székelyvel együtt a monumentális művek hosszú sorát alkothatta meg, a melyekben az építész és festő a legszerencsésebben egészítette ki egymást. 1872-ben alakult meg a Műemlékek Országos Bizottsága. Mint a bizottság építésze, Schulek kezdettől fogva mai

A LŐCSEI VÁROSHÁZ HELYREÁLLÍTÁSA UTÁN.

A SZEGEDI REFORMÁTUS TEMPLOM.

A VISEGRÁDI SALAMON-TORNYA KIÉPÍTÉSÉNEK TERVE.

SCHULEK FRIGYES MŰVEIBŐL.

napig vezető szerepet játszik építészeti emlékeink fenntartásának, helyreállításának nagy munkájában. 1902. Steindl halála óta a középkori építészeti tanára műgyetemünkön.

Lehetetlen e helyen csak megközelítő képet is adni Schulek tevékenységének terjedelméről és mélységéről. Epenem tartozik termékeny építészaink közé. Nemcsak hosszú tanító tevékenysége, nemcsak a régi emlékekkel való tudományos foglalkozás, hanem művészelképnek sajátos diszpozíciója is visszatartotta attól, hogy központi feladatokra pazarolja erejét. Nagy czélok, nehéz helyzetek mozgatják meg alkotóképességét. Midőn a budavári koro-

názó templom építési bizottságának 1875. évi december 2-án tartott ülésében az elnök, báró August fölszólította, hogy tegyen javaslatot a templom helyreállítására és Schulek bemutatva tervét, előadása után hosszú, kinos csend keletkezett s végül megszólalt az elnök: «Hát azt hiszi a tanár úr, hogy megbolondultunk? Ez csak a túlhevített fiatal fantázia aberrációja.» Huszonöt évvel utóbb a merész tervező elérte a célját. A templomot az ő terve szerint állították helyre és elkészült a Halász-bástya...

Tanulmányok, vázlatok, tervek hihetetlen tömege tesz tanúságot arról az évtizedekig tartó intenzív munkáról, a melylyel ennek a nagy feladatnak megoldása járt. Ma oly természetesnek tűnik föl az egész épületesoport és csak maga a mester a megmondhatója, mily küzdelmes munka árán sikerült ezt az eredményt elérnie! Ott emelkedik a templom a maga harmónikus egészében, történetének egyes fázisait kifejező részeivel, Európaszerte pártját ritkító gyönyörű tornyával, hangulatos belsejével, pompás festett díszével, fölszerelésével.

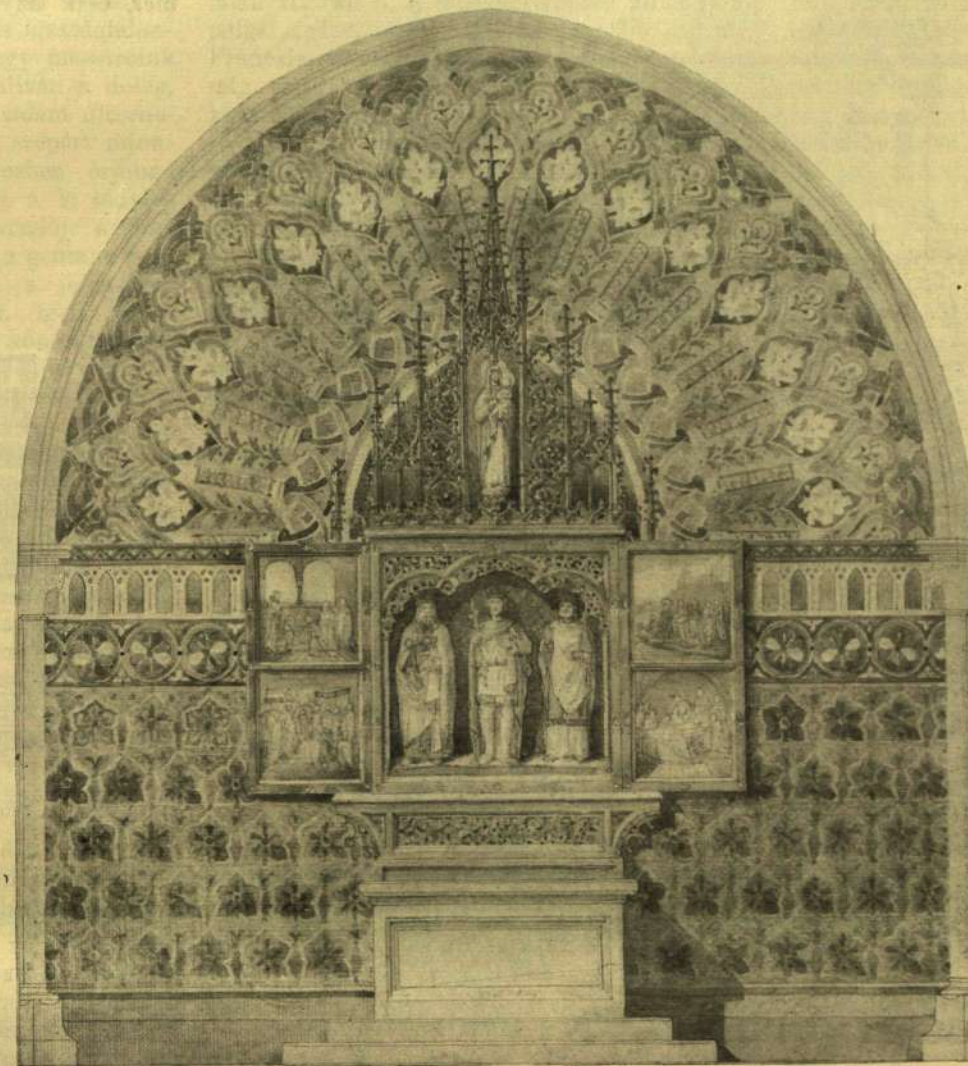
A templom olyan állapotban jutott korrunkra, hogy a tisztán fentartó és szigorúan restauráló tevékenység nem ért volna célhoz. Schulek a teljesen elpusztult, erősen megrongált és évszázados lerakódások alatt elrejtett alakítások szívós kikutatásával, rekonstrukciójával, a középkori formák tökéletes ismeretén alapuló congeniális művészettel új életre keltette az épületet.

A koronázó-templom környékének rendezése, a Halász-bástya művészi kiképzése, melynek eszméje Schuleknél kezdettől fogva szervesen összeforrt a templom helyreállításával, csak 1902-ben fejeződött be. A minden ízében át-

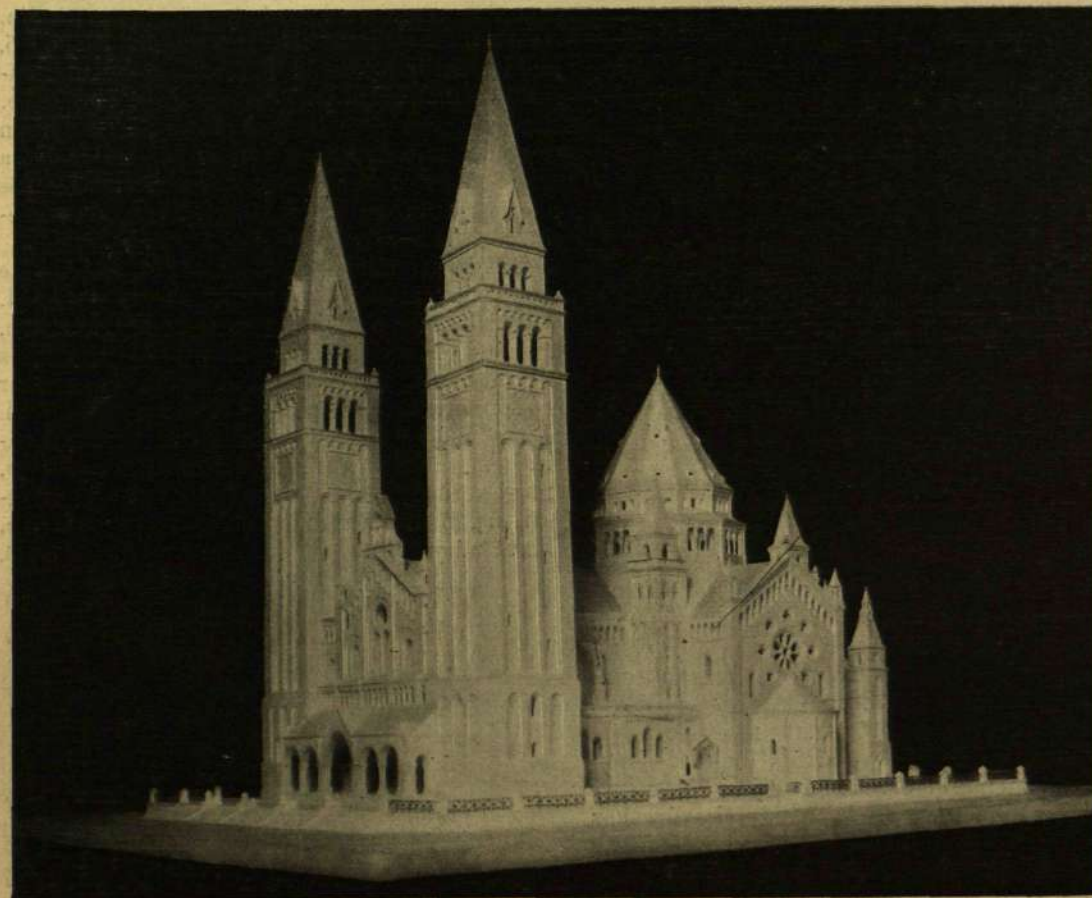
gondolt nagy mű fényesen illusztrálja a mester művészi gondolkodásának önállóságát a középkorral szemben is. Igaz, hogy az építészeti kiképzés formáit innen meríti, de azok annyira sajátjává váltak, hogy souverain módjára bánik el velők. A Halász-bástya egyes részletei nem tagadják meg középkori eredetüket, de a mű a maga egészében a középkorban páratlan, teljesen modern fölfogásra vall. Maga Schulek szerényen azt mondja, hogy sikere a helyzetben megadott előnyök felhasználásán alapul, holott valósággal a legnehezebb helyzet folytán előállott akadályokat biztos kézzel győzte le és merész koncepczióval, nagy

vonásokkal, de a legapróbb részletekre is kiterjedő gondallal olyan képet teremtett, a melynek célzata messze fölülemelkedik a középkor látókörén. Schulek alapvető gondolata szerint, a melyet már 1894-ben megjelent érdekes értekezésében is kifejtett, a koronázó templom jelentőségének kiemelése, a szerény terjedelmű épületnek mintegy fokozása érhető el a bástya művészi hozzácsatolása által. Átvette a középkori keresztfolysó motívumát, de nem szűk udvar, hanem a nagyvilág felé nyitja ki és egyesíti vele az erődítési rendszer vonalait és a nagy szabad lépcsőzetet, a saroktoronyoskák pedig mint szellemes pontok emelik ki az egész elrendezés tagoltóságát. Valami teljesen új keletkezett így, a mely eredetiség, önállóság dolgában is messze fölülműl a modernség külsőségeivel hivatkozó sok épületet.

A középkori formák öntudatos, modern felhasználása jellemzi Schulek templomépületeit is, a szegedi református templomot (1880—83), mely a protestáns istentisztelet követelményeinek következetes érvényesítésén alapul és kívül

TERVEZET A BUDAVÁRI KORONÁZÓ TEMPLOM SZENT IMRE-KÁPOLNÁJÁHOZ.

A SZEGEDI FOGADALMI TEMPLOM TERVE.

SCHULEK FRIGYES MŰVEIBŐL.

AZ EPERJESI RÓMAI KATHOLIKUS TEMPLOM TORNYA.

HEINE TUDÓSÍTÁSAI LISZT HANGVERSENYÉRŐL.

Heine, mióta hazájában helyzete lehetetlenné vált, Párisban élt s innét sűrűn küldötte haza a francia társadalmi, művészeti viszonyokat ismertető cikkeit. Nagyatyám írásai között félre-téve akadtam rá két kivágott cikkre, melyet nyilván Liszt miatt őrizett meg. Az 1841-ik évben kelten olvasom:

«Hogy itt majdnem belefulladunk a csupa zenébe, hogy itt Párisban alig lehet találni házat, hová, mint Noé bárkájába, elmenekülni lehetne ez elől a csengő özönvíz elől, — ez sokszor gondolkodóba ejt s néha el is kedvetlenedem rajta, úgy, hogy durcás igazságtalanságra ragadtatom el magam nagy maestroink és virtuozaink ellen. Ekként állván a dolog, ne várjanak tőlem túlságosan vidám dicsőenket arra az emberre, a kit itt a széppért rajongók, különösen a nők, e perczen örvengő enthusiasmmal ünnepelnek és a ki tényleg egyik legfigyelemreméltóbb képviselője a zenei életnek. Liszt Ferenczet értem, a genialis zongoristát, kinek játékát gyakran a jelenségek melódikus agóniájának tartom. Igen, ez a genialis ember itt van ismét és koncertet ad, melyeknek mesébe illő varázsszerűk van. Eltörpülnek mellette az összes zongorajátékosok, az egyetlenek, Chopinnak, a zongora Rafael-jének kivételével. Igazán az összes többi zongorajátékos, kiket ez évben a számtalan hangversenyen hallottunk, csak zongorajátékosok, kik kitűnnek azzal az ügyességükkel, melylyel ezt a felhúzott fadarabot kezelik, ámde Liszt-nél nem jutnak eszünkbe leküzdött nehézségek, a zongora eltűnik, maga a zene nyilatkozik meg nekünk. Ebben Liszt, mióta legutóbb hallottuk őt, a legbámulatosabb haladást érte el. E nagy előnyéhez nyugalom is társul immár, a mi régebben nem jellemezte.

Négy évvel később: «Mindig vissza kell térnem arra, hogy csak három zongorajátékos van, ki komoly méltatást érdemel: Chopin, Thalberg és a mi Lisztünk, ki minden furesasága és bántó oldala mellett is a mi drága Lisztünk marad, ki e pillanatban ismét lázba ejti Páris széppért hevülő lakóit. Igen, itt van ő, a nagy

agitátor, a mi Liszt Ferenczünk, minden rendjével bolygó lovagja (csak a francia becsületrend nem az övé még, mert Lajos Fülöp ezt virtuoznak nem adja), itt van ő, a hohenzollerni udvari tanácsos, a philosophia doktora, a zene csodadoktora, az életre támadt hameli patkányfogó, az új Faust, a nemességre emelt s mégis nemes Liszt Ferencz. Itt van ő, a modern Amphion, ki húrjainak játékával a költői dómépítésnél mozgásba hozta a köveket, hogy összetömörüljenek, mint egykor Théba falai. Itt van ő, a modern Homér, kinek honpolgárságáért a három legnagyobb ország, Francia-, Német- és Magyarország vetekszik, míg az Ilias dalosát csak hét vidéki város követelte magának. Itt van ő, Attila, az Isten és Erard zongoráinak ostroma, melyek már jötének hírére is reszketni kezdtek, s most újra úgy vonaglanak, véreznek, jajgatnak keze alatt, hogy az állatvédők egyesületnek kellene őket oltalomba fogadni. Itt van ő, a bolond, szép, csunya, rejtélyes, végzeteljes, de néha gyermekes gyermeke korának, az óriási törpe, az örvengő Lóránt magyar diszkardjával, a ma makkegészséges, holnap már nagybeteg Liszt Ferencz, kinek varázsszerű leigáz, kinek genije elragad, a genialis bolond, kinek örvengése megfoszt eszméletünkétől.

Ha régebben arról az elsődüléről hallottam, mely Németországban, különösen pedig Berlinben bekövetkezett, mielőtt Liszt megjelent, szánakozóan vonogattam a vállam és úgy magyaráztam: A csendes ünnepi hangulatú Németország nem akarja elszalasztani az alkalmat, hogy egy kis megengedett mozgást végezzen, meg akarja kissé rázni álomtól ittas tagjait s az én spree-parti abderitáim szívesen belesiklandozzák magukat egy készen kapott lelkesedésbe. Úgy véltem, hogy ennél a spectaculumnál maga a spectaculum a fontos, maga a spectaculum önmagáért, akárhogy hívják is azt, ki alkalmat ad rá, legyen az Saphir, Liszt Ferencz vagy Elsler Fanny. Így vélekedtem, így magyaráztam magamnak a Liszt-mániát, és a túl a rajnai részek poli-

tikai leigázottságának egyik tünetét láttam csak benne. De ez mégis csak csalódás volt, a mire én csak múlt héten jöttem rá az olasz operaházban, hol Liszt első hangversenyét rendezte, még pedig oly közönség előtt, melyet bátran lehetne az itteni társadalom színe-javának nevezni. Mindenképen éber párisiak voltak, kik a jelenkor legkiemelkedőbb jelenségeit ismerik, kik több-kevesebb ideig átélték a kor nagy színjátékát, közöttük oly sok művészeti élvezetekben megrókkant, fáradt férfiak a tettek, nők, kik szintén fáradtak, mert átpolkázták az egész telet, egy nagy tömeg mindég foglalkoztatott és elfáradt kedély, — ez nem volt németesen érzélgő, berliniesen szenvedő közönség, melynek Liszt itt játszott, egymaga, azaz jobbanmondva lángeze kíséretében. És ime, mily hatalmas, mily megrázó volt már pusztá megjelenése is! Mily zabolátlan volt a tetszés, mely eléje tolt. Virágcsokrok hullottak lábához. Magasztos látvány volt, hogy mily lelki nyugalommal hagyta magára hullani a triumfphor a virágosot, és végre mint húzott ki mosolyogva egy csokorból egy vörös kaméliát, hogy mellére tűzze. S ez sok fiatal katoná jelenlétében esett meg, kik ép hogy megjöttek Afrikából, hol nem virág, hanem golyózápor hullott reájuk s keblüket saját hős vérük piros kaméliái díszítették, a nélkül, hogy ott vagy itt sok szóbeszéd esett volna róla. Különös! — gondolám, — ezek a párisiak, kik Napoleont látták, kinek egyre-másra kellett csatákat nyerni, hogy figyelmüket lekösse, ezek most a mi Liszt Ferenczünknek ujjonganak. És hogyan ujjonganak! Valóságos örvengéssel, mely hallatlan a «furore» évkönyveiben? Mi lehet e jelenség oka? E kérdés megoldása talán inkább a pathologia, mint az aesthetika feladata? Sem egy démonikus egyéniség felvillanyozó hatása egy zsúfolt tömegre, sem az extasis magával ragadó ereje, sem talán a zene delejes hatása, korunk e szellemi betegsége, mely majdnem mindnyájunkban lappang, — e jelenségek még sohasem tűntek fel oly tisztán s oly aggodalmasan előttem, mint Liszt hangversenyén.» F. Z.

VÁZLATOK A BUDAVÁRI KORONÁZÓ-TEMLOM HELYREÁLLÍTÁSÁHOZ.

SCHULEK FRIGYES MŰVEIBŐL.

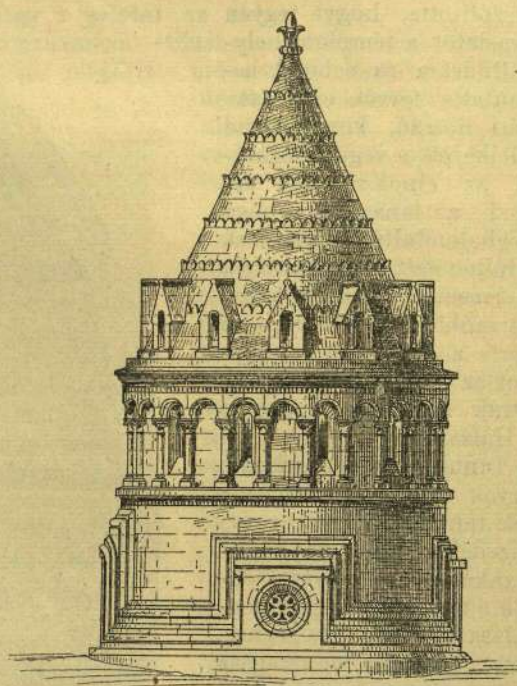
főleg szellemes toronyalakításával tűnik ki. Jóval nagyobb jelentőségű a szegedi fogadalmi templom, a melynek azonban eddig még csak terve készült el: hatalmas méretű, megkapó belső térhatású épület, mely méltóságjeljes kupolájával, campanileszerű két tornyával, művészi elmélyedéssel átgondolt elrendezésével és fölépítésével a magyar Alföld egyik fő disze lesz. Látjuk, hogy a mesterre nagy hatást gyakoroltak a lombardiai téglapírtészet remekei, a francia székesegyházak egyes részletei, — mindez azonban teljesen új koncepczióban egyesül, olyan templomépületben, mely tágas belső hatásával, magasra emelkedő két tornyával a nagy térhez szokott alföldi nép lelkét van hivatva megragadni.

Schulek tervei szerint épült a budai János-hegyen az Erzsébet-kilátótorny, mely nemcsak gyakorlati rendeltetésének felel meg, hanem egyúttal a hegynek messziről látható, megkapó hatású, valóban monumentális befejezése. A mester szellemének sajátos diszpozíciójára vall, hogy az ilyen földadatok vonzzák leginkább, a melyekben a kérdéseknek sokszor egész szövevényes csoportja vár megoldásra. Nemcsak a nagy problémák érdeklik, — egyenlő szeretettel mélyed bele a kisebb, sokszor jelentékteleneknek látszó kérdésekbe is, mielőtt van bennök valami, a mi elvi szempontból jelentősnek tűnik föl előtte. Legkedvesebb munkái-

nak egyike volt a pécsi Zsolnay-szobor építészeti részének kiképzése. «A kijelölt hely, az egyén, az anyag követelményei külön-külön is, de együttesen is teljesen új, eddig nem ismert megoldásnak előfeltételeit tartalmazták. Mintakra támaszkodni nem lehet, — ilyenek nincsenek. Ezért kényes is volt a feladat, a mi még fokozta annak műszaki és művészeti érdekességét.»

Schulek szemében nincs nagy és kicsiny dolog, mielőtt művészetről van szó. A középkori művészet hatalmas alkotásainak nagy ismerője megérti és méltányolja a provinciális, a népies művészet szerény termékeit is. Ez jellemzi a Műemlékek Országos Bizottságánál kifejtett hosszú munkálkodását. Maga is tevékeny részt vett művészeti emlékeink helyreállításában — ide tartozó művei hosszú sorából a budavári templom és a visegrádi vár Salamon-tornya 1873-ban megindult, de félbemaradt kiépítésén kívül csak a jaáki és ákosi templomok, az eperjesi és nagybányai templom-tornyok, a löcsei városház restaurálását emlíjük ki, — de ezen kívül is lépten nyomon találkozunk az ő tevékenysége, tanácsa, útmutatása eredményeivel. Egyes emlékek megvizsgálása alkalmából készített jelentései magvas, melyreható fejtegetések. Vajdahunyad várának műszaki leírása önálló értékű, kimerítő monográfia. Schulek azonban nem a

toll embere. Véleménye szerint «az építés leginkább csak akkor veszi kezébe a tollat, mikor szorult helyzetben van, mikor nem rendelkezhetik kellő mennyiségű szilárd anyaggal, melyben eszméit — az alaki eszméket — megvalósíthatná». Nyomatásban is megjelent néhány értekezésében oly érdekes, egyéni módon világít meg különböző művészeti kérdéseket, hogy szélesebb körű irodalmi munkásságának hiányát sajnálunk lehet. Szava, akár írott, akár elmondott beszéde mindig a művészi lelkiismeret szava, a széles látókörű igazi művésze, a ki távol a múlt század dogmatikus «gotikusainak» egyoldalúságától, minden művészeti irányt, minden törekvést megért és elismer, csak az önálló gondolatok hiányát, az

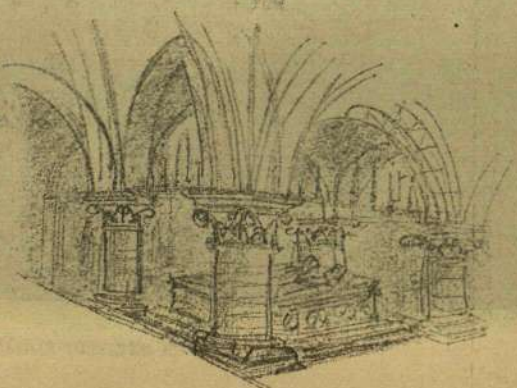
VÁZLAT A PÉCSI CUBICULUM FÖLÉ ÉPÍTENDŐ KÁPOLNÁHOZ.

üres hivatkozást nem bocsátja meg. A maga művészetén, az építészeten kívül a rokon művészetek, a szobrászat és festészet együttes hatását mélyen átérzi és jelentős művészeti kérdések, munumentális földadatok, műemléki problémák tárgyalásánál ragyogó ékesszólással fejtegeti álláspontját.

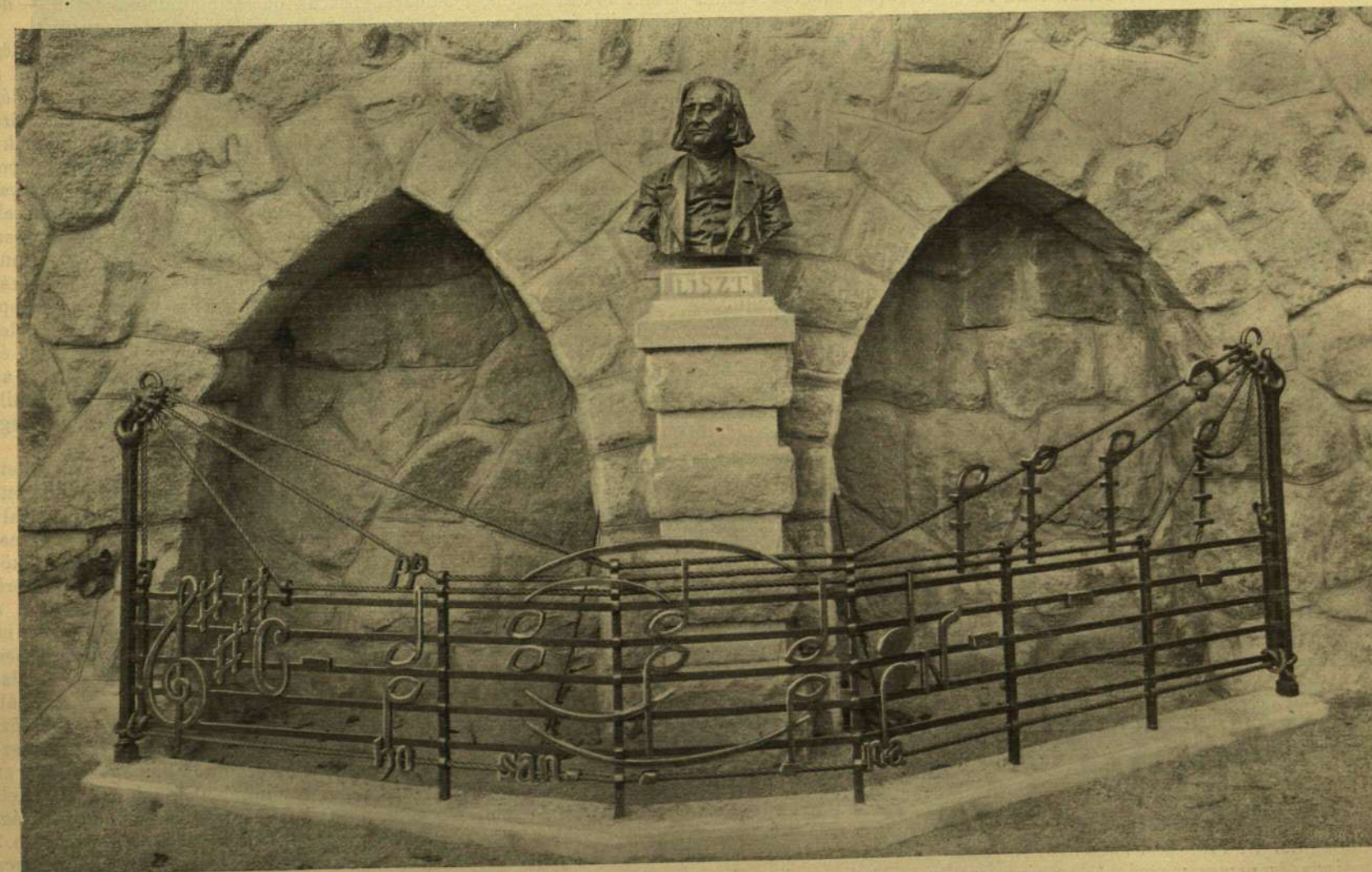
Rajongó hazafiság Schulek egyik fő jellemző vonása. Elválaszthatatlanul összeszővődik ez művészi törekvéseivel, vágyaival. A koronázó templom építésénél a hely történeti multja, nemzeti jelentősége ihletti meg. Ő volt az első, a ki 1873-ban, Lszó Miklóssal együtt, milleniumi emlék állításának eszméjét megpendítette. Ez az eszme nem hagyja el többé. 1895-ben tervet készít Árpád és vezéreinek emlékére, a Halász-bástyán, a koronázó templommal és Szent István emlékével térbeli és eszmei összefüggésben.

Testi és szellemi erejének teljességében élte meg művészi és hazafias vágyának teljesedését. Őt bizta meg a kormány az Ó-buda határában, Fehérgyház vélt helyén építendő templom és Árpád-emlék tervezésével. A vázlatoknak már egész sora került ki fáradhatatlan keze alól. De a mester nem nyugszik, míg monumentális gondolatát a maga teljes tisztaságában, nagyszerűségében ki nem fejlesztette. Ő a legszigorúbb bírása önmagának; mi nyugodtan, bizva várjuk.

Eber László.

VÁZLAT III. BÉLA KIRÁLY ÉS NEJE SÍREMLÉKÉHEZ.

LISZT FERENCZ POZSONYI SZOBRA.

Néhány nap előtt adták át a nyilvánosságnak az itt ábrázolt szobrot, melyet Liszt bennő barátja Batka János levéltárnok saját költségén csináltatott s ajándékozott Pozsony városának. A rajta levő mellszobrot Tilgner Győző 1844-ben készült mintája után Frömmel János öntötte érezbe. Az egész szobor Márton Vilmos tervei szerint készült. A kovácsolt vasrácsban részben készült hangjegyek vannak, melyek a Liszt koronázási miséjének Benediktusában előforduló «hosanna» utolsó részének, a hegedűszólónak felelnek meg.

SZINHÁZAK.

Irta Alexander Bernát.

TOLSZTOJ: *Az élő halott.* Átdolgozta Vajda László (Magyar Színház). FLERS és CAILLAVET: *Papa.* (Vigszínház).
BRÓDY MIKSA és MARTOS FERENCZ: *Leányvásár.* Zenéjét szerezte Jacobi Victor (Király-Színház).

Tolsztoj drámájának világa más, mint a miénk, idegenszerűeknek érezzük alakjait, helyzeteket, még problémáit is, mégis nagy hatást tesz lelkünkre, izgat és mélyen megindít bennünket. Itt van Protaszov Fedor, az új dráma hőse. Milyen más ember, mint a mieink és egészen más költői megjelenítése is. Protaszov kicsapongó ember lett, a darab elején napok óta nem tért haza nejéhez és gyermekeihez, cigányok társaságában mulat, a kik tánczolnak, énekelnek neki, főképp a gyönyörű szép Masa, a ki tegnap pénzért, ma ingyen mulattatja, mert Protaszov bizony vagyont költött mulatozásaira és most már semmije sincs. Mi lesz ebből? Protaszov el fog válni feleségétől, vissza fogja neki adni szabadságát, hadd legyen a jó, finomlelkű nő boldog azzal az emberrel, a kit már régóta szeret, Karenin Viktorral. Miféle ember ez a Protaszov? Tán elvetemedett, förtelmes lélek? Epséggel nem. Krisztusi szeretettel nézi a szerző és krisztusi vonásokat ad hőséne is. A sárban találkoznak Protaszovval, de mintha ez a sár be nem szennyezhethetné, sőt még glóriásabb az alakja ebben a környezetben. Hogy imádja őt ez a Masa! Ő meg nem érintette és nem fogja érinteni. Mindenki szereti Protaszovot, felesége is, Karenin is, a ki legjobb barátja volt, és mi nézők is mind szeretjük. De akkor hogyan züllhetett el, miért? Miért nem emelkedik föl? Ki tudja! Az ital? És talán sok volt a fantáziája és únta háza ridegségét, korrektségét, anyósa lélekletlenségét, felesége hűvös szerelmét. Talán kétségbeesett azon, hogy észre vette feleségének Kareninhez való tiszta szerelmét. Mily könnyű Oroszországban kétségbeesni, ha az ember oly szerencsétlen, hogy becsületes lélekkel és éles szemmel születik. Talán észrevétlenül jutott a veszedelem lejtőjére. De ha volt ember, kinek Krisztus megbocsáthatta bűneit, akkor ő volt az. Gyöngye, de gyöngeségében is nemes lélek. Csak szégyelli magát, hogy visszatérjen nejéhez, a ki oly jó és annyit szenvedett miatta. Annyiszor akart megjavulni és nem lehetett. Inkább agyonlővi magát, hogy alakja ne alkalmatlankodjék azok élete útján, a kiket most is szeret. Meg is ígérte, hogy szabaddá teszi nejét, hogy maga kéri a válást és magára vállalja az e célra szükséges bűnököt (melyeket nem követett el), de nem bír hazudni, inkább meghal. De Masa, a szép cigányleány, kicsavarja a pisztolyt kezéből és rábeszéli, hogy szökjön meg vele, azt a hitet keltvén, hogy a folyamba ölte magát. Protaszov rááll erre a jámbor csalásra. Eltűnik Masával, ruháját pedig ott találják a Néva partján, sőt holttestét is, mert hiszen van ott annyi holttest és ép abban az időben fölvetődik egy, a kiben Protaszov nejé ráismer férjére. Így lett Protaszov élő halott és Protaszov nejé Karenin felesége.

Sejtelmes szimbolizmusban áll előttünk ez a Protaszov és az egész társaság. Nincsen gonosz köztük. Jók és gyöngék és — oroszok. Nyögik a társadalmi, a világi, az orosz élet bűneit. Három út van előttünk, mondja Protaszov. Hivatalnok pályára lépni, pénzt keresni és a gaszágok összegét még növelni, — ez undorral töltött el engem. A második út volt, küzdeni a gaszágok ellen, de nem vagyok hős. A harmadikra kellett lépnem, feledséget keresni, inni, mulatni, énekelni. De hát a házasság, kérdi társa. Megpróbáltam, feleségem ideális nő volt, de életünkől hiányzott az a csöpp mámor, mely elringat és boldoggá tesz. Annyi bajt hoztam rá, hogy kezdtem meggyűlölni, mert hiszen a szerint szeretjük és gyűlöljük az embereket, a mint jót vagy bajt hozunk rájuk. De Protaszov lelke nem sülyedt, végig tiszta és nemes marad. A szegénységet kereste föl és megtisztult. A gazdagok förtelmes bűnökben élnek. Lám Protaszov nejé! Most Karenin felesége. De már nem olyanok, mint voltak. Élik a gazdagok társas életét, mely az élet nagy realitásait eltakarja előlük.

Protaszov előhalottsága kiderül és mind a hárman, Karenin, nejé és Protaszov, megjelennek a törvényszék előtt, a mely Karenin nejét bigamiával, Protaszovot meg mindenféle csalással vádolja. A vizsgálóbíró előtt Protaszov az öt kérdéseivel zaklató bírónak körülbelül ezeket mondja: Hogy ön nem szégyelli ezt a zaklatást? Mit avatkozik mások életébe, a kik pedig egyszer jobb és tisztéletreméltóbb emberek, mint maga? Nézzé csak, itt három ember élt, a kiknek egymáshoz való viszonya igen bonyolult volt. A jónak a rosszal való küzdelme folyt itt, erkölcsi küzdelem, melyről ön még fogalmat sem alkothat magának. Ez a küzdelem oly megoldást nyert, mely mindent eligazított. Ez a megoldás mindnyájunknak meghozta a békét. Ők ketten egymáséi lehettek, én meg sülyedésemben boldog vagyok, hogy helyesen cselekedtem és eltűnhettem, hogy ne zavarjam azokat, kik előttől duzzadva tisztességes életet élnek... Ekkor jó egy gazember, ki elárul engem, mert nem akarok csalni (t. i. a ki Protaszovot följelentette, az megtudván történetét, rá akarta venni, hogy zsarolja Karenint). Önhöz fordul, az erkölcs öréhez. Ön meg, a ki havonként néhány fillért kap minden egyes piszkos munkájáért, ön felölti egyenruháját és könnyű szívvel szembeáll velünk, velünk, a kiknek nem méltó sarujukát megoldani és a kik előszobájukba sem bocsáthatnák önt. De ön abban a helyzetben van, hogy árthat nekünk és ön meg van elégedve. — De mit használ az, hogy Protaszov — Tolsztoj így megtámadja a mai kor igazságszolgáltatását? Legfőképp, hogy könnyít a szívén. Az esküdtszék mégis a legrosszabb esetben Sziperába fogja küldeni őket, a legjobb esetben pedig vezeklésre ítélni és a második házasságot fölbontani. Ekkor Protaszov egy alkalmas pillanatban, midőn a törvényszék szünetet tart, igazán agyonlővi magát. Haldokolva mondja: Masa későn érkezett. (Sir.) Mily jól érzem magam! Mily jól érzem magam! Mit jelent az, hogy Masa későn érkezett? Hogy nem csavarhatta ki újra a pisztolyt kezéből? Vagy hogy egyáltalán későn találta meg azt a nőt, a ki hozzá való volt, odaadó, egyszerű, szegény, a kivel boldog lehetett volna? De hiszen elérte a boldogságot. Mily jól érzem magam! De ez más boldogság, negatív boldogság, az élet terhe lecsúszik válláról és még halálával is jót tehet másokon. Ő megszabadul bajaitól és új élet virul, Karenin nejének áldott testében.

Orosz élet, orosz alakok, orosz viszonyok, de közben nagy vízió kiragvása: Máskép kell berendezni az életet; a mai rend a bűnbe kergeti a legjobbakat és a gonoszoknak ad hatalmat a jók felett.

Az eredeti darab hat felvonásból áll, tizenkét képből. Minden felvonásban az egyik kép Protaszovné házába visz bennünket, a másik Protaszov életének színhelyére, kivéve az utolsó két képet, mely a törvényszéki jeleneteket hozza. Olvasva a művet, teljesen méltányoltam a mű etikai érzését és a költő egyéniségének nagy lelkét; de nem hittem, hogy a műnek nagy színi hatása lehetne. Ez a merev bizancki szerkezet és a jelenetek aszketikus soványsága a hatást eleve kizárja. A Magyar Színház előadása a legkellemesebb csalódást hozta e tekintetben. Vajda László öt képbe vonta össze a tizenkettőt és a mennyire az eredetinek ismerete alapján megítélhettem, nagy tapintattal és ízléssel végezte ezt az igen nehéz, ezt a bámulatos munkát.

Törzs Protaszovja e művésznek tán legjobb alkotása. Nagyon megérezte a karakter sajátosságát és egyszerű érzéssel, biztos nagy vonásokkal, a színpadiasságot kerülve, a pátoszt is természetessé tévén, megrajzolta. A cigányleányt Gombaszógi Frida játszotta. Végre meg láthattuk, hogy valóban nagytehetségű színésznő, a ki tán még sem fog abba a modorosságba tévedni, mely eddig játékát veszé-

lyeztette. Tisztán beszélt és változatosan tudott játszani.

A Vigszínház is végre sikerhez jutott. Flers és Caillavet darabja fölötté kedves, nagyon föl színes, de bájos és igen kellemes. A főalak oly régi, mint a modern polgári vigjáték; az öreges úr, a ki egyszerre csak észreveszi, hogy az édes kis nők nem veszik többé komolyan. Magába száll és emlékeztetése idézi, hogy neki valahol a falun egy immár 25 éves fia van, a kiről eddig is gondoskodott, de a kit most törvényesen is el akar ismerni. Minden erkölcsi probléma gondos körültekintéssel a szerzők az apát szembe helyezik a fiával és hamar összeütközést támasztanak köztük, t. i. az apa nem akar beleegyezni abba, hogy fia azt a leányt vegye feleségül, a kit polgári fölmagasztosítása előtt már megszeretett volt. Mihelyt azonban az öreg viveur, marcheur stb. megismerkedik azzal a nővel, nagyon is beleegyezik abba a házasságba, sőt lassan-lassan maga is belebolondul ebbe a leányba. A szerzők szédületes ügyességére vall, hogy ezt a késői szerelmet nemcsak az illető leánynyal, hanem mivelünk nézőkkel is teljes mértékben elfogadtatják. Hogy a mellett gondoskodnak róla, hogy a hoppon maradt fiú is feleséget kapjon, magától értődik. Az esetnek nagy drámai, művészi jelentősége nincsen, ha csak azt nem tekintjük annak, hogy egy perczig sem unatkozunk és egy perczig sem szégyeljük jó kedvünket.

Kedden este igen jól mulattunk a *Leányvásár* bemutatóján a Királysínházban. Ez a címze a legújabb operettnek, a mely ki tudja meddig uralkodik majd a Királysínházban és ki tudja hova jut el pályafutásán. Mert egyenesen külföldi exportra készült, a cselekvény színhelye Amerika, zenéje is a nemzeti motívumok körülésével nemzetközi. Kívánjuk neki a legjobb sikert. A darab megírálása nem a mi kompetenciánk körébe tartozik, — kissé elmaradtunk az operette irodalom terén — de néhány dramaturgiai ötletet ide jegyzünk.

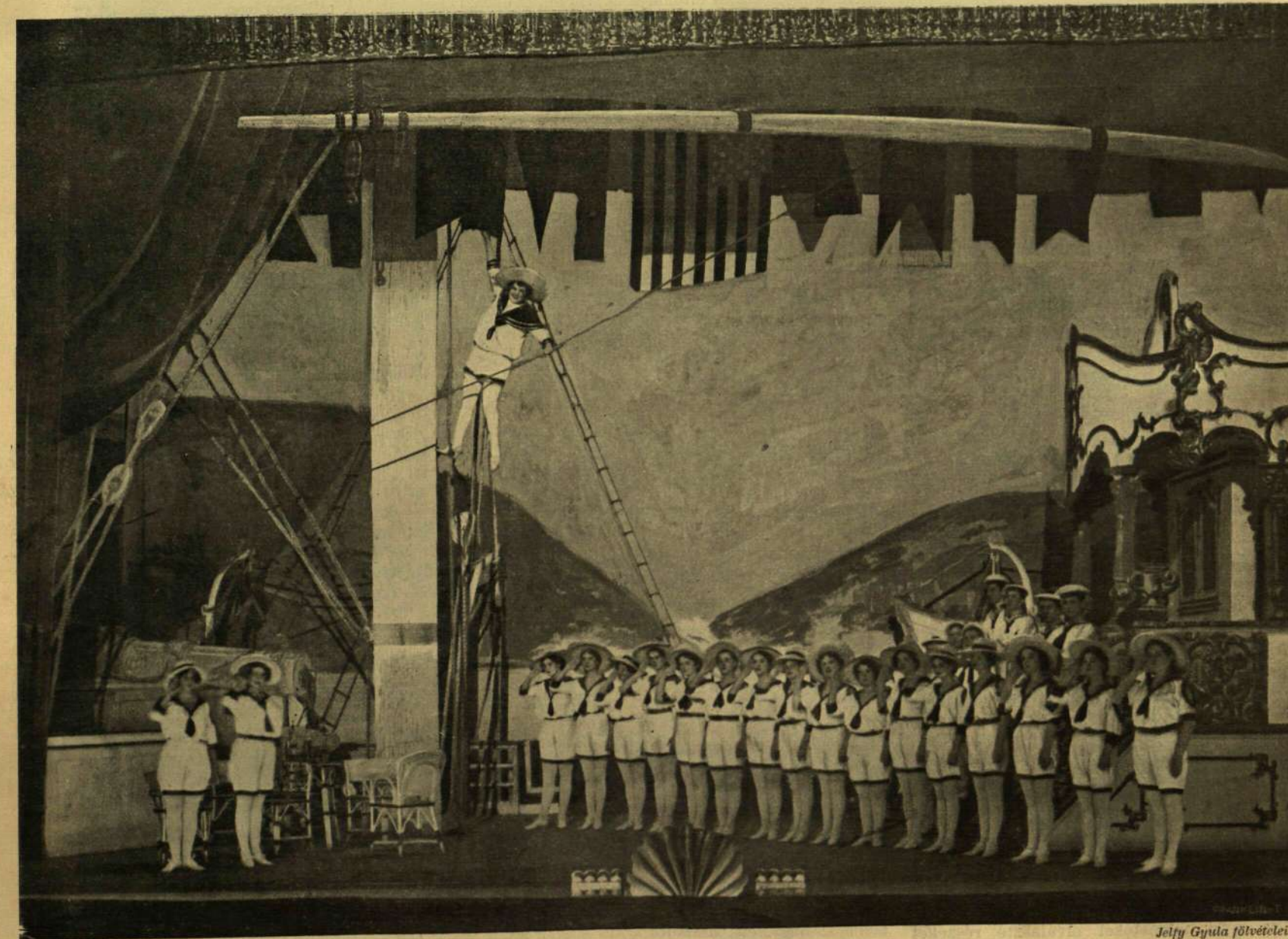
A darab librettója ügyes, kedves, sőt elég logikus, — de nem ártok-e ezzel a jelzővel a műnek? — talán jobb lesz így mondani: elég motivált cselekvényű mű. Kérdés, hasznára van-e ez az operettnek, mint olyannak? A leányvásár azt a hagyományos népi ünnepet jelenti, melyen a környék legényei, leányai összekelnek, de csak ez ünnepnapra és csak a tánczra. Persze: későbbi házasság nincsen kizárva. Ezen a réven kerül össze egy szanfranciskói milliomos leánya egy falu rosszával és lesz — hite szerint — annak ünnepi nejé. Valójában pedig, tudta nélkül, igazi felesége lett. Az a fiezők megesalta a leányt és igazi anyakönyvvezetőt meg papot hozott az ünnepre. Így akar bosszút állani a leány milliomos apján, a ki valamikor az ő apját megesalta és kifosztotta. Ez kitűnő ötlet!

Még csak egyet! Nagy irigységgel kellett konstatálnunk, micsoda nagy dolog egy operett-bemutató, összehasonlítva dráma-bemutatóval! Zsúfolt ház, izgatott közönség. Két primadonna, Petrass és Fedák Zsazsa, kiknek láttára a közönség magánkiül van és tombol. Gyönyörű kiállítás. Minden felvonásnak, mindennek, a minek lehet, megújráása. Ez szükséges is, mert először csak Zsazsát nézem figyelmesen és Rátkait föl színesen, másodsor Rátkait valamivel jobban nézem és még jobban Zsazsát. Hát ha még egy egész csoport tánczol. Ki győzi azt egyszerre szemügyre venni? A ruhák részletezésénél ez még fontosabb. Igaz, hogy az újrázás véget vet minden illúzióknak. De kell is illúzió, mikor itt van a ragyogó valóság. De akkor újra kérdem: Kell-e libretto stb.? Úgy látszik, kell. Illúzió még sem kell. Táncz kell. Újrázás kell. Nagyon nehéz ebben eligazodni.

De a közönség, úgy látszik, nagyon mulatott, jóízűen mulatott és ezt nem kellett restellenie. Minket is csak előadás után támadtak meg ezek a morózus gondolatok.

AZ ELSŐ FELVONÁS FINÁLÉJA.

A MÁSODIK FELVONÁSBÓL. FEDÁK SÁRI AZ ÁRBOCZON.

A „LEÁNYVÁSÁR”, MARTOS FERENCZ, BRÓDY MIKSA ÉS JACOBI VIKTOR ÚJ OPERETTJE A KIRÁLYSZÍNHÁZBAN.

„LUDAS MATYI”, VAJDA ERNŐ SZINDARABJA A NEMZETI SZÍNHÁZBAN. A debreceni vásár az első felvonásból.

JÁVOR PÁL FALFESTMÉNYE A KÉN- UTCZAI VÁROSI ISKOLÁBAN.

Kint a ferencvárosi gyárvaros legszélén közel a városi határhoz épült a főváros bőkezű iskolapolitikájának legújabb eredménye, egy hatalmas nagy és minden ízében modernül megépített elemi iskola, mely egy pillanatra a művészet iránt érdeklődők figyelmét is hivatva van lekötöni. Kinek jutott eszébe, nem tudjuk, de bárki volt is az, szerencsés gondolata támadt akkor, midőn az épület díszítésében művész kezének is juttatott megbízást. Köztudomású, hogy mily siralmas kopáron dísztelenkednek középületeink falai, sem az állam, sem Budapest nem törekednek túlságosan művészeinket monumentálisabb feladatok megoldására csábítani, s kivált az iskolák falát, ezt a sívár meszelt falat, nem igen szokta más díszíteni, mint azok a rémséges színes ismeretterjesztő képek, melyek nem annyira ismereteket, mint izléstelenséget terjesztenek.

Jávor Pálnak jutott ki a feladat, hogy az iskola földött játszótérmet egy nagyméretű fal-festményvel díszítse. Az út, a téma, melyet feladata megoldására választott, szerencsésen van kiválasztva. Valami szintelen allegoria helyett, mint a milyent még a közelmúltban is oly szívesen festettek festőink, egyik székely népmesének három lényeges mozzanatát ábrázolja egy triptychon keretében. Így a művész ügyesen felel meg a művéhez kapcsolódó didaktikai célznak is, mert könnyen felfogható erkölcsi tanulságot nyújtó históriát mutat azoknak a kicsinyeknek, kik évről évre a kép alatt játszadozni fognak. A népmese, mely inspirálta, egyike a Kriza János gyűjtötte mesék legszebbikének; egy jó kis gyerekről szól, ki az isten bárányainak legeltetésére szegődik el és oly híven őrzi őket, hogy még a galambokat sem engedi közelükbe s végül elveszi a maga jól megérdemelt jutalmát, a melylyel hazatér édes anyjához.

Reproductionink nem adnak teljesen hű képet az eredetiről, először is, mert három részre szakítják az egy darabból álló frescót, továbbá mert az egyes jeleneteket elválasztó részeket ismétlik, a mit a képek végződésének és kezdetének összehasonlításával könnyű megállapítani. De ez a megnyújtása és tagozása a kép

síkjának épen nem válik a szemlélet hátrányára, mert a képnek egyik hibáját, tagozatlanságát, kissé tömört voltát eltakarja. A téma művészi megoldásában olvasóink is alighanem a középső részt fogják legsikerültebbnek tartani, ez a rész adja leghívebben a mese meszeszerű hangulatát, ez van legjobban megkomponálva és részleteiben is ez van a legügyesebben megrajzolva. Az oldalsó részekben is vannak igen jól sikerült motívumok, így a gyermek naivitása, a mint elszegődik, vagy az anya lelkendező mozdulata, mégis általában nem keltik fel annyira az érdeklődést, mint a kép dereka. Művét elég egyszerű eszközökkel s eléggé takarékoskodva a részletekkel alkotta meg a művész, bár néhol, kivált a vegetációban, többlet adott, mint kelene, néhol viszont egy-egy felület, mint a középen álló nagy fa, meglehetősen élettelen, üres maradt. A festés technikája, sajnos, nem a tulajdonképeni igazi nemes frescofestésé, nem darabról darabra nedves mészfalra van festve, hanem száraz falra vízfestékkel. Így azután a frescofestés legszebb színbeli effektusaitól eleve meg van fosztva az alkotás, mert a fal-felület nem nyelte be a festéket, mely ekként kissé nyers maradt.

Mindenesetre őszinte elismerés illeti meg a fővárost kezdeményező lépéséért, nemkülönben a fiatal művészt is, ki első nagystílusú alkotásában is már túl jutott a pusztá kísérlet határán és feladatát sok vonatkozásán sikeresen oldotta meg.

NAGYVÁROSI ÉJ.

Köröttem a nyári éjszakában
Zajongó utca, hullámzó tömeg
És ezer izzó, lobogó láng van.
Amerre csak nézek,
Betűk s nevek
Fényszórók tüzeiben
Fénylenek.
S magosan, magosan,
Tetején a háztengernek,
Nagy, élő, beszéd
Tűzkigyók tekernek...
És én a város
Villanysugáras

Dutka Ákos.

Palotái tövében,
— Jaj, hinni sem merem! —
A csillagos eget
Hiába keresem.

És hirtelen megdöbbenek —
Ó város, nincsen csillagos eget!

És vágy fog el utánatok,
Csendes falusi alkonyatok,
Magsajdul a szívem értetek,
Nyugalmas, falusi éjjelek,
Ó meghitt órák,
Mikor a hold fehér világa
Álmatag fényt vet
A vak homályba,
Mikor félős tekintetem
Fent jár az örök azúron,
Az ég szikrázó mezején,
Csillagvilágok ezerén
És a ködlő tejúton...

Kün József.

PRIMÓ VIVERE...

Zománczot vert az Arnóra az este,
Aranyat Firenze tornyaira;
Fekete folt a dóm nagy csudatesté
S a messze hegyek ködfátyla lila.

Itt ülök fenn a márvány temetőben,
Az asszonyom ölébe hajtom a fejem,
Idegen föld köldűs hegedőse,
Sirva tűnődöm a földi rejtelmeken.

... Itt Dante dalolt s Beatrix azóta
Törékeny fehér csont, siri hamu,
S a te szád piroslik, mint gránát a hóba
Mint a magnólia, hajad oly jó illatú.

Hiába pompáznak odalenn a tornyok,
Minden Medici por, régi halott,
S a sötét ciprusok illatos homályán
Ma én ölelek, én csókolhatok.

Dutka Ákos.

1. A Gondviselés felfogadja a szegény székely fiút a báránykák pásztorául. — 2. A fiú oly híven őrzi a nyáját, hogy még a galambokat is elriasztja tőlük. — 3. A fiú hazatér anyjához a megérdemelt jutalommal.

MÖNDÖLÉCSKÉK. — Jávor Pál falfestményei a kén-utcai városi elemi iskolában.

IZABELLA FŐHERCEGNŐ A MATYÓ LAKODALMON.

Frigyes főherceg már vagy negyedszázadja lakik magyar földön, Pozsonyban. Mint a magyarság előtt teljesen ismeretlen jött a főhercegi család magyar földre, de nem sokáig maradtak ismeretlenek. Az ismeretség a maga természetes módján, minden fitogtatás és mesterkélés nélkül ment végbe. A főherceg és neje, Izabella főhercegnő előbb Pozsony társadalmát hódították meg maguk számára egyszerű, közvetlen, szeretetreméltó lényükkel, csakhamar aztán népszerűségük elterjedt országosra.

Izabella főhercegnő külön reszortot is választott magának: fő-fő patrónusa és terjesztője lett népünk művészi háziiparának, különösen a paraszt-himzésnek, csipkéknek, más egyéb pipere-czélakra alkalmas holminak. Ez a kedvtelése is természetes úton-módon fejlődött. Először a Pozsony környékén lakó tót asszonyok, lányok ritka szép himzései ragadták meg a figyelmét s azokkal kezdett foglalkozni, terjesztette a hírüket, kelendőségüket idehaza, Bécsben, külföldön. Lassankint megismerkedett más vidékek háziiparával is s csakhamar patrónusa lett az egész magyar női háziipar ügyének.

Természetes, hogy nem kerülte el a figyelmét a mezőkövesdi matyók művészi, szingazdag himzése s általában népviselete sem. Része volt ebben a mi lapunknak is, mely első ízben *Berczik Árpád* egy cikkekkel és sok érdekes

illusztrációval s azután is ismételtén foglalkozott a magyar népművészet ez egészen speciális területével. A főhercegnő, a ki tudvalevőleg lapunknak nemcsak olvasója, hanem legelőkelőbb származású munkatársa is (pom-pás fényképfelvételeiből különböző alkalmakkor nem egyet adtunk ki s néhányat megtalál az olvasó mai számunkban is) — érdeklődni kezdett a dolog iránt, érdeklődése még fokozódott a tavalyi Izabella-bálon, a hol nagyon sok szép matyó-holmit látott, végül is kinyilvánította azt az óhaját, hogy szeretné a matyó népviseletet a maga színhelyén, Mezőkövesden megismerni. Érintkezésbe lépett a

vármegye főispánjával, báró Vay Elemérrel s alkalom csakhamar megadódott.

Nagy lakodalmra készültek néhány hét előtt Mezőkövesden. A falu paraszt előkelőségeiből került ki a násznép, tudni lehetett tehát előre, hogy ki fognak tenni magukért paraszti pompa dolgában. Erre az alkalomra hívták meg a főhercegnőt Mezőkövesdre s ő el is jött, végig nézte a lakodalmat, a mely a hagyományos módon ment végbe, elől egy csapat legény, gyorsabba öltözve, kaczkiasan tánczolva, kurjongatva kezdte a menetet, utána az innepi díszbe öltözött, őrjási pártájú menyasszony a vőlegényével, mögöttük a fehér Mária-lányok. Aztán az elengedhetetlen szekér a fiatal pár butoraival, s más egyéb holmijával, — hadd lássa mindenki, hogy van itt mód! Végén a többi násznép. A főhercegnő a főispán és más vármegyei urak társaságában kedvtelve nézte a mulatságot, szoba is állott a néppel, fényképfelvételeket vett fel róluk. A lakodalom után körülnéztek a faluban, meglátogatta a bírót a lakásán, lefényképezte őt is, egy erősen típusos magyar parasztot. Bőséges alkalma volt e közben népünk egy érdekes töredékével megismerkedni.

Sikerült és jellemző fényképfelvételei közül néhányat lapunknak is átengedett közlésre, — kedves emlékei ezek a főhercegnő látogatásáról emlékezetes mezőkövesdi matyó lakodalomnak.

IZABELLA FŐHERCEGNŐ ÉS KISÉRETE A LAKODALMAS TÁNCZOT SZEMLÉLI.

Báró Vay Elemér főispán, Prónay Gyula őrnagy, a főhercegnő kamarása, Izabella főhercegnő, gróf Batthyány Lajosné.

IZABELLA FŐHERCEGNŐ MEGÉRKEZÉSE MEZŐKÖVESDRE. — Jeltz Gyula felvételei.

1. A lakodalmi menetben szekéren viszik a menyasszony kelengyét. — 2. A jegyospár. — 3. Tánczó legények a lakodalmi menet élén. — 4. Lakodalmi táncz. — 5. A mezőkövesdi bíró.

IZABELLA FŐHERCEGNŐ FÉNYKÉPEI A MEZŐKÖVESDI MATYÓ LAKODALOMRÓL.

A KOLDUSOK ÉS CSAVARGÓK DALNOKA.

JEAN RICHEPIN.

JEAN RICHEPIN.

Egy előkelő és érdekes vendéget köszöntünk Budapesten: Jean Richepint, a francia akadémia halhatatlanjainak egyikét, a Koldusdalok (La chanson des gueux) szerzőjét. Bemutattuk afrikai eredetre valló, idegenszerű, bodorfürtű fejét, megajzoltuk néhány vonással merőben eredeti pályáját és egyéniségét, melynek érdekessége megragadja a krónikást. Az Académie Française, midőn alig négy évvel ezelőtt befogadta zárt társaságába, melyet kezdetétől, vagyis Richelieu idejétől fogva a negyven francia halhatatlan alkot, bizony nehezen nyitotta meg előtte kapuját. Mert a francia Akadémia mindig nagy súlyt vetett előkelőségének hírére. Különösen a poétákkal szemben volt szigorúan tartózkodó, valahányszor oly pályázók jelentkeztek, kiknek műveiben nem érvényesült kellőképpen az, a mit a közfelfogás morálnak fogadott el. Elég erre Zola példáját említeni. A leg gondosabban mégis a lírikusokat rostálta meg. Nem volt akadémikus Musset, még kevésbé volt az Baudelaire, legkevésbé Paul Verlaine.

Ifjúkorának évei és dalai Richepint is vajmi kevésbé képesítették az akadémikusok értelmében vett halhatatlanságra. Ez a mindenképpen nevezetes egyéniség már születésével eredeti vonást kever életrajzába. Algirban született. Ereiben afrikai elemek vegyültek el apja, egy katonarvos francia vérvél. Műveltségét a párisi főiskolában szerezte. De tüzes lelkiülete szélsőségekre ragadta. Ugyanaz a határtalan vakmerőség, mely a már katasztrófához közelítő 1871-iki háborúban a franktirórok sorába vitte, néhány évvel utóbb az elnyomottak, a létért keservesen küzdők dalnokává avatta. Ő, ki harminczkét évvel utóbb az érzékenylelkű Theuriot André örökét foglalta el az Akadémia halhatatlanjai közt, 1876-ban kiadta első daloskötetét, a Koldusok és csavargók dalait, melyeknek előhangjában a sors tehetetlen bábjait, a csavargókat, nyomorékokat, kintornásokat,

leányzókat, koldusokat, az utca sarkán kéregetőket hívja magához, így szólva hozzájuk: Ime, előttetek áll, ki megért benneteket, mert hiszen a lumpok királya, a poéta ő!

Ez a verskötet megrendítő bizonyítéka volt, hogy Richepin a költőnek mily tisztán látó szemével nézte a szegények és kitagadottak világát. A nyomor, melyet leír, az igazi nyomor, s a jalkiáltás, mely fülébe harsog, forrón dobbantja meg szívét. Nem csoda, hiszen a nyomorúságot ő nemcsak hogy látta, hanem

át is élte. Volt hajórakodó munkás Marseille-ban, matróz Nápolyban s nagy emelkedést jelez pályáján, mikor, huszonnégy éves korral, felléphetett magaszerezte drámájában egy vidéki szinpadon. Richepin nem oly szeliden és édesen dalolt a szegénységről, mint testvére a költészetben, Verlaine Pál, de lantján nem kevésbé megrázó, kibívó hangok szólatlak meg; átkozta a gondviselést, a világot s nem riadt vissza a legdurvább istenkáromlás-tól sem.

Dalai feltűnést keltettek nemcsak a nagytömeg széles köreiben, hanem a kritikusok és — a büntető bíróságok előtt is. Richepint törvény elé idézték s reálolvassa, hogy súlyos vétséget követett el a közrend és a közérköcsök ellen, harmincz napi fogságra ítélték. Mikor kiszabadult börtönéből, híre hatványaira emelkedett. Most kapkodták el csak igazán a koldusok és csavargók dalait. Richepin pedig, sikerein buzdulva-e, vagy szívének háborgására hallgatva, a következő években újabb versköteteket adott ki, melyeknek egyike már ezimében viselte az istenkáromlást. «Ez első könyvemben, — mondja ő maga, a Koldusok dalairól szólva — nincs egyetlenegy fügefalevél sem! Büszke vagyok rá!»

Ahhoz, hogy ötvennyolc éves korral mégis bebocsátást lelt a negyven halhatatlan körébe, más, nagy érdemeket kellett szereznie költői múltja mellé. Irt több nevezetes és feltűnő regényt. Aztán a szinpadot kereste fel alkotó erejével. Egy kis vigjátéka után, mely Molière korának stílusát viseli magán, a heroikus drámáig, Corneille díkezőjének nemes pathoszáig emelkedik föl — s drámai sikerei nyitották meg előtte az akadémia kapuját.

De azért a hatvankét éves Richepin szívét talán most is azok az erős és forró akkordok rezgetik meg legjobban, melyek a Koldusok és csavargók dalaival először hódították meg számára a világot.

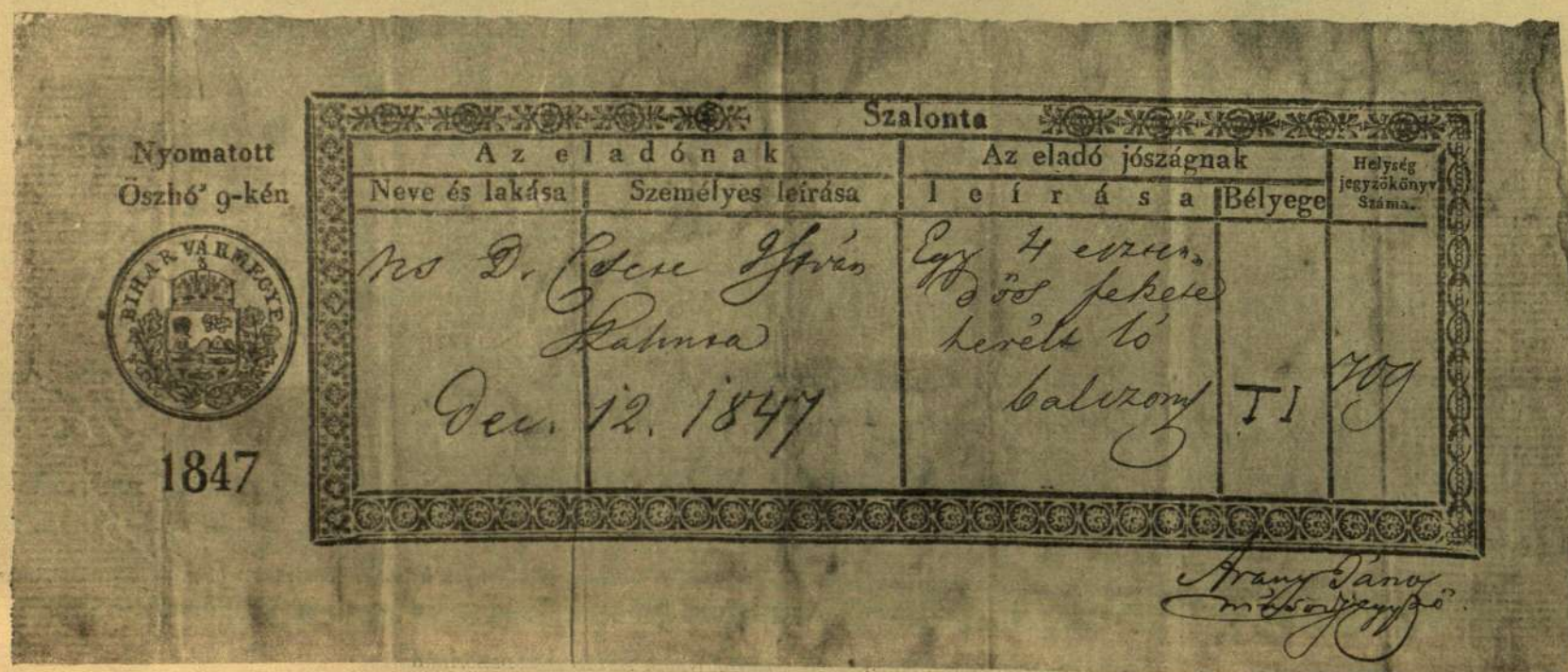
ARANY JÁNOS ÁLTAL KIÁLLÍTOTT LÓPASSZUS.

Elismert és híres költő volt már Arany János, mikor a nagyszalontai heti és országos vásárok alkalmával, mint másodjegyű egyre készítette a «pakszusokat» s végezte mindazokat a teendőket, melyek a viczenotáriussággal együtt járnak. Pedig 1845-ben «Elvesztett alkotmány» című vig eposzával elnyerte már a Kisfaludy-Társaság pályadíját s két év múlva rá, ugyan-csak a Kisfaludy-Társaság pályázatán «Toldi»-jával ismét jutalmat nyert és országos feltűnést keltett költeményével. Ez évben rohogott be hozzá szeretőjének lármás érzéseivel Petőfi, ez évben irta hozzá híres költeményét s ebben az évben történt az is, hogy a szépirodalmi sajtó, mint a legnagyobb magyar költők egyi-

két ünnepelte őt. De ez a nagy siker és ez a sokféle óváció mind nyom nélkül maradtak az Arany külső viszonyaiban és társadalmi helyzetében. Még annyi előnye sem származott belőle, hogy jegyzői fizetését megjavították volna. Ott élt továbbra is notáriusi professzióban a szalontai piac baloldalán emelkedő Varga-féle házban, mely egyúttal jegyzői lakul is szolgált. Itt született 1841-ben Arany Juliska, 1844-ben Arany László s nemcsak családi örömei, hanem költői álmái és hivatalos teendői is Aranyt ehhez az egyszerű házhoz kapcsolták. S aztán felváltva, a hogy épen a körülmények engedték vagy diktálták, irta a notáriusi lakban a Toldi folytatását — vagy a pakszusokat.

Arany notáriusi éveinek ilyen érdekes emléke ez időből az a lóczédula, melyet ezúttal bemuta-

tunk. Az eredeti Kubinszky Aladár bajai birtokos tulajdona. Nyomatott Ősz hó 9-én s kiállított 1847 december 12-én. Ns. Dr. Cséte István részére. A ki ismeri Arany János kézírásait, egy pillanatra sem kételkedhet a passzus hitelességében. Az Arany jellemző írásmódja a betűk formájában és a sorvezetésben állandó maradt öreg koráig. Különösen a nagy c, a, j és a kis t, f, g, s, n, z, j betűk, de általában írásának egész karaktere évtizedek alatt semmit sem változott. Legfeljebb azt a különbséget lehet észlelni az 1847 előtti és a forradalom utáni Arany-kéziratokban, hogy az utóbbi időszakokban Arany apróbb betűkkel irt, melyek nagyobb terjedelmű költeményeiben, mint a gyöngyszemek, szabályos egyformasággal peregnék kézírtain. Szász Géza.

A MAGYAR AVIATIKA FELLENDÜLÉSE.

Még nem is olyan régen — néhány hónappal ezelőtt, — ha a Rákoson dolgozó aviatikusainkat emlegették, bizonyos szánakozó mosoly jelent meg arcunkon. Pedig nem voltunk igazságosak. Dolgoztak oda künn fáradságtalanul, csak hogy az anyagi eszközök elégtelensége folytán gépeik üzembiztonság tekintetében igen sok kívánnivalót hagytak s a gyakori törések és defektusok miatt csak kevés idő állott rendelkezésükre, a tulajdonképeni munkára, a repülés gyakorlására. Egyéni kvalitásokban nem szenvedünk hiányt. Ha futólag áttekintjük a magyar aviatika ez évi történetét, állítunk indokolt lesz.

Az első nagyobb eredmény Székely Mihály váratlan feltűnése volt, a ki egy nap letéve Wiener-Neustadtban pilóta vizsgáját, a másnapi versenyen már majd az összes díjakat elvitte. Néhány hétre reá Budapestre repül és vissza s ezt a produkeziót megismétli. Székely után ifj. gróf Teleki Tibor kelt feltűnést, a ki ugyancsak Wiener-Neustadtban bravuros repüléseivel szerzi meg pilóta igazolványát. A két magyar sikere buzdítólag és bátorítólag hatott az itthonmaradt, elcsüggedt «gurulókra». Közülök Lányi Antal hadnagy még augusztusban átrepült a Balatont, Badacsony és Fonyód között majd röviddel utóbb Kvasz András, a ki a «varjúévo» predikátumot szerezte meg társai körében. Megnyeri a Szaczellár-díjat.

A szeptember és október hónapok a Magyar

Prodam magyar aviatikus, a ki a Rákosról Maglódig repült.

Géprepülő Szövetség javára rendezett fel-szállásokkal telt el. Kisebb-nagyobb sikert majd mindenki elért, a legemlegettebbek lettek azonban Kvasz és Prodam. Az előbbi békésabai és miskolci repülései révén, az utóbbi pedig, mert f. hó 4-én egészen váratlanul és

meglepetésszerűen végig repül Horváth Ernő tanár gyönyörű monoplánján Budapest felett.

Prodam ez a fiúmei származású, de tiszta magyar érzésű aviatikus, a ki maga is konstruált már gépet, hihetetlen ambícióval fogja fel hivatalát s kitartó tanulásának volt eredménye vakmerő, de kitűnően sikerült repülése. Prodam ez alkalommal tízenyolc percet töltött egy huzamban a levegőben. Őt nap mulva azután Prodam újabb túra útra szánta magát s a Rákosról Maglódra repült. Ekkor tehát már rekordszámba menő eredményeink is voltak s a magyar aviatikusok között ezzel úgy látszik nemes verseny kél lábra, a mennyiben egyik a másik után vállalkozik hosszabb légi utakra.

Kvasz András például a múlt szombaton d. u. körül repült 400—500 méter magasságban Szenté városát s másnap Szentésről elrepült szülővárosába, Békéscsabára. A mintegy 90 kilométernyi utat másfél óra alatt tette. E szerint tehát magyar gépen e pillanatban ő tartja a rekordot.

Ime röviden összefoglalva a magyar aviatikusok ez idei munkásságának eredményei! Mint láthatjuk, nincs okunk a szomorúságra, mert ha annyi akadály után, oly vigasztalan körülmények között mégis ily szép eredményeknek örvendhetünk, úgy a jövő biztató képekkel kecsegtet. Hova tovább elérkezik majd annak is az ideje, hogy eddig még nem méltányolt pilóta kvalitásának a magyar aviatikát is az azt megillető magas pozícióra emeljük.

Massány.

REZÁNOV.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Artherton Gertrude. Angolból fordította Esty Jánosné.

— Úgy hiszem, önök már gyanítják, miért hívtam önöket. — A kamarás a legnagyobb udvariassággal beszélt. — Az én szilárd elhatározásom az, hogy nem hagyom megtorlatlan, a mennyire jelen körülményeimtől telik, ama méltatlanságot, melylyel Japán az én személynemben Oroszországgal bánt. Eleinte az volt szándékom, hogy itt egy kis hajórajt szervezek, de tekintettel az alkalmazottak megfogott létszámára és nyomorult állapotára, ez nem lehetséges. Én tehát most csakis a Junóra és az Avos vitorlásra, melyet novemberben bocsátottak vízre, számíthatok, ezeket Okhotskban hadilábra helyeztetem és önökre bízom, hogy e két hajó segítségével megvalósítsák a fentemlített tervemet. Őt nap mulva indulhatnak.

Okhotskból önök a Kurile-szigeten fekvő japán telepekre igyekeznek jutni, azokat elfoglalják, az ott felhalmozott élelmiszereket, valamint a lakosságból annyi embert, a mennyi a hajón elfér, elhoznak Sitkába, hol majd Baránhov gondoskodik róla, hogy a kikötő előtti szigeten elhelyezkedjenek és idővel belőlük a társulatnak hasznavehető munkásai váljanak. E szigetet Japonski-szigetnek fogjuk elnevezni. Vállalkozásunkat mi azzal fogjuk megokolni, hogy ama szigetet a Japánok előtt már Shelikov vette szabályszerűen birtokába Oroszország részére és ha el is hagyta, megdönthetetlen tény marad az, hogy legelőször az orosz lobogót tűzték ki rajta. Az ott felhalmozott élelmiszerek ugyan nem sokat érnek és a szigetre sincs valami nagy szükségünk, de helyesnek tartom, hogy ezen eljárásunkkal Japánunk példát szolgáltatassunk. Reményem, önök megteszik nekem e szívességet, mert önöket kivéve nincs ember, a kinek hűségében és ügyességében egy ily kényes vállalkozással szemben megbízhatnék. Most csakis a saját felelősségemre cselekszem, ámbar jelentést tettem már eziránt a császár felségének is, még mielőtt Kaliforniába elindultam volna, levelemre azonban még nem érkezett válasz. Az összes következményeket tehát magamra vállalom. Önök semmi tekintetben sem károsodhatnak meg, miután parancsuk úgy szól, hogy míg e vizeken tartózkodnak, mindenben nekem tartoznak engedelmeskedni.

Egy perczre elhallgatott, majd a két ember hosszúra nyúlt arcza láttára elmosolyodott. Erősen megrázta mindkettőnek kezét.

— Engedjék, hogy ezennel köszönetet mondjak önöknek mindama szolgálatokért, melyek

ket a multban, de kiváltképp utolsó kockázatos utunk alkalmával nekem tettek. Legyenek önök meggyőződve, hogy akár sikerrel jár vállalkozásuk, akár nem, ezzel nem kevesbedik a jutalom, melyre oly jogosan tarthatnak számot. Személyesen feltérszem a csárhoz az önök érdemeit. Előleptetés és fizetésrendezés vár önökre, azonfelül kitüntetések és a jól megérdemelt császári elismerés. Tekintetbe véve, hogy útközben baj érhet engem, még indulásom előtt írásban tudatom mindezt Szentpétervárra.

A két tengerész most is, mint rendesen, meggyőzte szavának hatalma, örök hűségükről biztosították őt és megesküdtek, hogy bosszút állnak a japánokon. És bár aggályaik nem bizonyultak alaptalanoknak és bár szenvedések és nélkülözések árán is, de annak idején a két fiatal ember sikeresen végrehajtotta a rájuk bízott megbízást és meg is kapta érte a kamarás által ígért jutalmat.

Mínt hogy most azonban nem távoztak el rögtön, Rezánov zavart és habozást vett észre rajtuk és hirtelen aggodalom szállta meg őt.

— Nos, mi baj? — kérdezte, — történt talán valami?

— Az élet Sitkában excellentiád távolléte alatt teljesen pangott, — felelt Davidov. — Az «Avos» vitorlás nem készült el, még egy hónapi vagy hatheti időre van szükség, hogy elkészüljön.

Erre, hab hogy parancsnokuk iránt ellenséges indulattal viseltettek volna, az most kielégítésre talált. Mert Rezánov e szavakra holtalványra válna, megtántorodott és hirtelen elhagyta a sátor.

Egy hónap, vagy hat hét! Minden attól függ, vajjon szerencsésen meglehet-e az utat Szibérián keresztül, hogy még a nagy őszi esőzések beállta előtt, mielőtt a folyók és a mocsarak kiáradnak, elindulhasson!

A téli vagy nyári évszakban az út Okhotskból Szentpétervárig rendesen négy hónapot vett igénybe, ha latba veti személyes befolyását és pénzét, talán még kevesebbet. De ha belekerül abba az özőnviába, akkor kétannyi időt számíthat, nem is szólva arról, hogy a betegség és örökös nedvességben majdnem elkerülhetlen.

Sokáig dermedten bántult maga elé. Még ha most, egy hét múlva útra is kelhet, elég hosszú útra elhúzódik a viszontlátás ideje és sok veszélynek megy elébe; de hiszen már hosszabb ideje a gondolathoz, hogy két évig távol legyen Conchától. De ha még tovább is késlekedni kénytelen, úgy csakis valamely szerencsés véletlen hozzájárulásával érheti el Szentpétervárt egy hónappal a számításán túl. De lehet belőle három, sőt négy hónap is! Még sohasem vágyódott szíve ennyire Concha után,

mint e pillanatban; még sohasem lázadt fel ennyire a hosszú halasztás ellen. És mégis habozott. Arra még nem is gondolt, hogy Japán büntetlenül hagyja, de ha most útrakel, be nem várva, hogy az «Avos» elkészüljön, és mátra bizza azt, hogy a két hajót Okhotskban felszereljük és útnak indítsák, jól tudta ő, hogy ezzel kétségessé teszi, hogy a vállalkozás egyáltalán létrejöhessen; a két fiatal ember esetleg másfelé szerződött. Már pedig ő rajtuk kívül másra nem számíthatott, ő rájuk is csak úgy, hogyha személyesen felügyel rájuk és nem ereszt két szem elől, míg el nem indultak. Mert hiszen itt ez a közmondás járta: Az Isten mindenható és a császár igen messze van!

Baránhov nem helyeselte a japánok elleni vállalkozást, tartott annak rossz következményeitől, azon esetre, ha a császár nem hagyja jóvá, hogy promuschlenikjeit elvonják rendes munkájuktól és kalandos cselekedet használatát felőket. És habár Baránhov nagy rokonszenvvel viseltetett Rezánov személye iránt, mégis oly régóta volt ő már e vadonban az úr és parancsoló, hogy e hatalom gyakorlását, bár csak rövid időre is, irigység nélkül átgondolta volna előkelő fölfebbőlőjének.

Az eredményhez tehát alig fért kétség. Hogyha ő most, az «Avos» vízrebocsátása előtt már elhagyja Sitkát, Oroszország megfoszulhatlan marad. De talán jobban mondván a saját személye? Rezánov, ámbar sanguinikus természetű és oly élelő képzelőtehetséggel megáldva, hogy olykor még a verselésre is ráadta magát, alapjában szigorúan becsületes ember volt. Most sarkonfordult tehát és odaszólva a tisztnek, hogy elhatározását holnap tudatja velők, elhagyta a körülszáncolt területet.

Áthaladt a tisztáson és belépett az erdőbe. Maguk a harcra készült vágta ősvényt a sűrű bozótnak, facsemetéknek és óriási páfrányoknak. Rezánov már eddig gyakran bejárta ezt az erdőt, Baránhov figyelemzetesei dacára. Ez az egy bekötötte ki őt Sitkával, mert alig létezett ennél gyönyörűbb erdő. Daczára, hogy épen a sok esőzések következtében, aranyárga pára ömlött el rajta, mely a barna és sárga fakéreg folytonos rothadásának volt a következménye. Nemcsak a kidőlt fák rothadtak meg, hanem ama sok száz fa is, mely az őserdő rengetegében egymástól szinte megfült. Fent a bürok és a luczfenyő zöldje örökös üdéségen illatozott. Itt-ott kis tisztások voltak, ott tanáztak a benszülőttek és undok ezifraságokkal ellátott póznákon kinttették az egyes törzsek családi jelvényeit; sehogyssem illett ez az őserdő nyugodt méltóságához.

Derékig ért a páfrányerdő, odahallatszott a patak zúgása, az őserdő sohasem tetszett még szűziesebbnek, vonzóbbnak oly ember előtt, a

ki megcsömörlött a civilizációtól. Rezánov azonban, most kevésbé, mint máskor, méltányolta az östermészetnek e megragadó szépségeit, bár keservében ösztönszerűen ahhoz fordult. Oly kérdés foglalkoztatta őt most, melynek kicsinyes volta elől megvetéssel fordult el a nagyszerű természet. Mert vajon nem a saját megsértett hiúsága lappangott-e ama kívánsága alatt, hogy Japánt megbüntesse? Hiszen a hatalmas Oroszországot jelenleg egészen más foglalta el, hogysem azzal törődjék, vajon ajándékait visszaszűrték-e? Csak követére hárult azon végtelenül lealázó tapasztalatok súlya és az szerencsétlenségére éppen a legbüszkébb és legautokratikusabb főura volt a birodalomnak.

Semmiféle Rezánov méreteivel mérhető férfi sem ment a személyes hiúságtól és ép ennek következtében mindennél jobban bántja őt egy oly sértés, mely büszkesége és uralomvágya ellen irányul. És ha most beismerte is e fogyatkozását, egyúttal azt is kénytelen volt elismerni, hogy bosszúvágya nem lankad, de nem lankad természetének szívóssága sem. És e szívósságnak köszönhető a főképp, hogy az elkényeztetett, kicsapongó ifjú főúr széles látkörű, praktikus üzletemberré fejlődött, a ki most már tizenöt hónapon keresztül lankadatlan energiával a maga elé kitűzött cél felé törekedett.

A hatalomvágy volt a Rezánovon uralkodó egyetlen szenvedély, mielőtt őt a sors Concha Argüellóval összehozta és dacára, hogy szerelmét össze tudta azzal egyeztetni, mégsem volt feltehető, hogy az első szerelmes fellobbanás elenyészésével e szenvedélye fölül ne kerekedjék szerelmének is. Rezánov csak Rezánov maradt. Azon életkorban is állt már, az ifúság és öregség közti határon, midőn mindenben az ész uralma a döntő. Bebizonyult ugyan, hogy természetének hévteljes ereje hosszú idő után friss erővel ébredt újra, ép úgy, mint a hogy feltámadtak lelkében a legelső eszményképek és szívében a szerelem képessége. Belső énjének sokoldalú követelményei és érdeklődései azonban az évek során mindinkább szaporodtak és kifejlődtek; és olyan halandó, a ki életének egy jelentékeny időszakát a hatalomvágy szomjának kielégítésére szentelte, soha, — egy futó felhevülés kivételével — sohasem áldozhatja azt fel az emberi lét egy oly egyszerű követelményének, mint a szerelmi egyesülés. Rezánov Concha Argüellót ugyan lelke mélyéből szerette; de már túl volt azon a koron, melyben a leány sikerrel megküzdhetett volna ama könyörtelen erővel, melyek az általa is; mert Rezánovot a jelen vasemberévé formálták — ő már csak másodsorban jöhetett számításba és lehetséges, hogy Concha nem is szereti őt annyira, ha ez nincs így. Mert ő kifejezett értelmisége és erős akaratereje mellett is csak mindenekelőtt nő volt, ép úgy, mint Rezánov mindenekelőtt férfi. Teljes egyenlőség lehetetlen, az életnek bármely kifejlődésében. Ha nő uralkodik a férfin, a leigázott mindig bosszúvágyat fog ellene táplálni, a mely egyénisége lealacsonyításához mérten jut kifejezésre.

Lehetséges, hogyha Szentpétervárott találkozik Conchával, a vonzóró, melyet a leány rá gyakorolt, még ellenállhatatlanabbul feltűzeli vágyait; de így már lelke belenyugodott a hosszú elválásba és hogyha a leány képe ezzel nem szorult is háttérbe, annak az ő életében való szereplése már meg volt állapítva, sok más tényezővel együtt és előtérbe lépett mindama fékezhetetlen vágy, a mely a hatalom szomjáhozását kielégíteni volt hivatva. Rezánov jól tudta azt is, hogy boldog házasságlele elveszti legfőbb zamatait, ha örömeit az oly rég elhatározott tervek kudaroza keseríti.

A mint így világossá lett előtte, hogy eldőlt a koczka, sanguinikus természete harczakészen is állt már aggályaiával és önvádjaival szemben. Ritkán történt, hogy akadályt gördítettek útjába és hozzá volt szokva, hogy a sors is segítségére legyen. Úgy számított tehát most, hogy szeptember végén vagy október elején elérheti Okhotskot. D'Wolf kapitány, a ki mindeddig Sitkában marasztalt ugyanazon indolencia, a mely az «Avos» építésénél is megnyilvánult, most már megelőzheti őt és mindent előkészíthet arra nézve, hogy onnan rögtön folytathassa útját Jakutskba. Ott aztán kétszer annyi lóval rendelkezhet, áteshet még az esőzések előtt útjának első és legfáradtságosabb részén. Jakutsktól Irkutskig nagyjából vízzen kellett útját

Kronberger Lipót, udvari tanácsos, a Magyar Általános Takarékpénztár vezérigazgatója, ki most ünnepelte 25 éves vezérigazgatói jubileumát.

folytatnia, azután pedig már sima talaj következett és számos ösvény vezetett keresztül a mocsarakon. Szibéria valamennyi városának kormányzója szolgálatkészen várja parancsát és feltétlenül rendelkezhetik az ország valamennyi segélyforrásaival. Erősnek, egészségesnek érezte magát, ép oly erős volt ellentállóképessége, mint midőn három évvel ezelőtt Kronstadtból elvitorlázott. És sohasem kezdett még bele erősebb akarattal és eltökéltebb szándékkal vállalkozásba.

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

A néhai jó Labiche valamelyik vigjátékában van egy alak, a ki mindent tud, vagy így is írhatjuk: sok mindent nem tud, de semmit oly kevéssé, mint — igazat mondani. Hazudik, hazudik, hol okkal, hol egészen ok nélkül, de mindig hazudik. Mindenki ismeri ezt a tulajdonságát «már ügyet se vetnek a szavára, de a leány, a kinek udvarol és a ki bánt imádójának és a megrögzött szokása, egyszer mégis szemrehányást tesz neki:

— Mondja, az Isten szerelmére, miért hazudik örökké?

A mire az ifjú megfogja a leány kezét és így felel:

— Erre a kérdésre, kedves Louise, egyszerűen így felelhetnék: Hazudok, mert a kegyes sors megáldott azzal a képességgel, hogy — tudjak hazudni. Ne ráncsolja össze a homlokát! Én senkinek rólam való véleményével nem törődöm, de a magáéval igen. Azt ígértem akorn, hogy maga becsüljön engem és ne nézze hibáimnak vagy éppen jellemtelenségnek azt, a mi az erényem.

— Hát a hazugság erény?

— Nem a hazugság az erény, hanem a képesség. Minden képesség erény, ha jó a szándék, a mely a szolgálatába fogja. Ha valakinek, Louise, akkor magának tudnia kell, hogy én jó fiú vagyok. Olyan, a ki szeret örömet okozni az embereknek. Érdekelnek a dolgaik, tehát kíváncsi természetű vagyok. Már pedig kíváncsinak és jónak lenni; ez örökös forrása a tragikus helyzeteknek, mert a mit az élet mutat az embernek, az többször rossz, mint örömdetes. Mindig megmondani az igazat, ez kegyetlen mesterség, egyszerűen elhallgatni, ez a legjobb esetben is közömbösség. Kívánja talán, hogy kegyetlen vagy közömbös legyek?... Nem. Én nem akarok és nem tudok lenni se az egyik, se a másik. És ha más jót nem adhatok az embereknek, adok hazugságot és higgye el, hogy a lelkükben hálások érte. Én tölem nem hallanak soha mást, mint jót és kellemeset. Hazugság?... Nos, igen. De nem nagyobb gyönyörűség-e egy jóleső hazug-

ságot hallani, mint egy csúnya és fájdalmas igazságot?... És ha nekem gyönyörűségem az, hogy hazudok, gonosz gyönyörűség-e a tudat, hogy valakinek egy-egy percét megédesítettük vagy a fájdalma elől elmozdítottuk?... Az embereknek szükségük van a hazugságokra, különben nem azokat hurrözték volna máglyára, a kik a nagy igazságokat hirdették...

... Hogy mennyi az abszolút igazság ebben a tételben, ne keressük. Furcsa dolog lenne vitatkozni az igazságról — a hazugság apostolával. De ez az alak a notórius hazug, aligha lehetett volna a szinpadi irodalomban oly gyakorivá, sőt el lehet mondani, oly vonzóvá, a milyenné valóban lett, ha semmi helytálló nem lenne egyik példányának itt idézett fejtegetésében. De ki merné tagadni, hogy a kellemes hazugság, az ügyes hazugság, a szép hazugság vonzza, érdekli, gyönyörködteti, sőt lelkesíti is az embereket. Szeretik és ragaszkodnak hozzá akkor is, a mikor már, sőt akkor is, ha eleve tisztában vannak vele, hogy — hazugság. Fantázia, illúzió, ábránd, mind gyönyörűs selyemkötösök, a melyekbe ezt az eredendő szükségleti érzést öltözteti az ember, hogy formája legyen a tiszteletének.

És itt van a felelet egy kérdésre is, a mely most a zápor sűrűségével omlik a levegőben:

— Miért hazudnak annyit? Mi haszna van ennek az örök hazudozásnak?

Ezek a kérdések — a konstantinápolyi és a római háborús táviratok címére vannak adressálva. Hát az bizonyos, hogy Tripolisz földjén aligha robbant föl annyi bomba — hozzászámítva azokat is, a melyek föl nem robbantak! — a mennyi hazug hírt a táviró, a kábel és a telefon vonalán szétrepítenek olasz és török barátaink egyaránt. Ebben a mesterségben félelmetes nagyhatalomnak bizonyult mind a két viaskodó ellenfél. Csak a Szahara közelsége magyarázhatja, hogy ennyi temérdek port tudnak hinteni a világ szemébe.

Miért? Melyeknek van haszna belőle? Mit segít a hazugságoknak ez a tömege akár Caneva generálison, akár Enver bégén?

Hogy haza hazudnak, ez érthető. Viktor Emánuelnek is, Mehemed szultánnak is szüksége van a nép boldog lelkesedésére, a győzelem mámorára. De miért hazudnak — önzetlenül? Miért ott is, a hol szorongó anyák nem lesnek hírt katonáfiúkról?

A magyarázat egyszerű, sőt — kettős. Nem juthat több igazság azoknak, a kinek — kevesebb közük van hozzá, mint azoknak, a kiket sokkal mélyebben érdekel. És semmi se fölöslegesebb vagy hálátlanabb dolog, mint az igazat mondani ott, a hol az igazság nem tudása nem árt, a hazugság pedig jól esik.

Az orosz-japán háború idején történt, hogy egy úr valóságos extázissal magasztal egy laposkát: — Ez a legkitünőbb ujság a világon! Mást nem is veszek a kezembe. Ez mindennap elsőül eszik nekem legalább három orosz csatahajót.

Egy háborúban mindenki részt vesz, ha nem is fegyverrel, de az érdeklődésével és az érzésével. A ki a törökért lelkesedik, az soha se fogja elhinni a római jelentéseket, de megesküszik minden konstantinápolyi távirat igazára; a ki az olaszok pártjára húz a szíve, az a római táviratokat veszi szentírásnak és a török győzelmei hírein mosolyog hitetlenül. Így azután mindenki megőrzi a kritikai éleslátását és megkapja azt is, a mit akar. Mindenesetre könnyebben, mint Viktor Emánuel...

Az igazság értékének problémája most egy más, békésebb területen is fölvetődött. Arról olvasunk hírt, hogy újabban neves és kiváló piktorok rovására nagyszabású visszaélések történtek. Nem a műveiket orozták el vagy hamisították, hanem a *prestige*-üket bitorolták. Homályos eredetű képekre *drága* neveket írtak és így értékesítették őket.

Angliában tudvalevőleg nincs törvény az uzsora ellen. Ott senki se mehet panasza azzal, hogy húsz vagy akár ötven százalékos is nyúz a hitelzője. Ezt a műveletet csak abban az esetben büntetik, ha a hitelző nagyobb interest követel, mint a mennyiben megállapodtak, mikor a kölcsönt adta.

De ha a húsz vagy akár ötven százalékos kamat közös megállapodás volt, vagyis, ha az adós tudta, hogy majd ennyit kell érte fizetnie, akkor az ügyletet legálisnak minősíti az angol igazság.

És pedig nemcsak azért, mert: *volenti non fit injuria*, hanem egy más elv alapján is, a mely az angol *üzleti* gondolkodás érvényesített a jogszolgáltatásban. Ennek a tétele az, hogy senki se ad többet valamiért, mint a mennyit *neki* megér. Ha sokat adott érte, föl kell tenni, hogy neki még többet ért. Ha nagy kamatra vette kölcsön a pénzt, bizonyára abban a tudatban cselekedte, hogy ő még erősebben gyümölcsözteti.

Már most, ha megállunk e tétel magvánál, a

mely azt mondja, hogy senki se ad többet valamiért, mint a mennyit neki megér, egyszerűen megvilágosodik az ilyen visszaélések jogi minősítésének nehézsége. Különösen akkor, a mikor nem is pénzről, hanem műtárgyról van szó. Képet senki se vásárol se megszorultságból, se látatlanban. Nem kénytelen rá, hogy megvegye, hiszen nem tartozik a megélés nélkülözhetetlen elemei közé és tudnia kell, hogy mit vett, mert hiszen nyilvánvalóan azért vette meg, mert megnyerte a tetszését, mert szépnek találta.

Lehet, hogy ebben is tévedett. De a maga izléséhez elemi joga van mindenkinek. De lehet, hogy az izlése nem is volt hibás. A Mona Lisa művészi értékét nem az adta meg, hogy Leonardo da Vinci festette, hanem a Leonardó da Vinci művészi nagyságát adta meg az, hogy olyan képeket tudott festeni, mint a Mona Lisa. Egy műalkotás: önmagában élő egyéniség. Annál nagyobb, mennél közelebb van a tökéleteshez. Száz, ugyanazt ábrázoló kép között az az eredeti, a melyik a legjobb, ha nem ezt festették is meg elsőnek. Ha ma megfestenék valaki a Mona Lisát tökéletesben, mint az eredeti volt, akkor a Louvre-nek nem lenne vesztesége.

Képhasításról tehát nem igen lehet beszélni, legfőképp csak névhamisításról. De fontos, hogy jó-e a kép, a melyre a mester nevével hamisították vagy rossz. Ha jó, akkor a hamisító, szegény, magát csapta be, illetve áldozta föl: ha rossz, akkor — egy izléstelen ember megkapta általa a maga méltó büntetését. A ki hamisítottak, nem vesztett vele, mert a kinek a rossz hamisítvány tetszett, annak a művészi eredeti aligha lett volna az izlése szerint való.

Szigma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Móricz Zsigmond új regényei. Csaknem egyidejűleg két regénye jelent meg a gyorsan előre törő írónak, a ki alig három év alatt, néhány érteljes tempóval első írónk közé küzdötte fel magát. Az egyiket, a *Galamb papné* címűt lapunk olvasói jól ismerik: tavalyi évfolyamunkban jelent meg először, általános érdeklődést keltve felfoga-

sának eredetiségével és azzal a szuggesztív erővel, a mely azokat az embereket és dolgokat, a melyekből a regény összelevődik, olyanoknak tünteti fel, mintha az író maga élte volna őket át és egyúttal az olvasóra nézve is valóságos élménnyé teszi. A *galamb papné* regényében tulajdonképpen csak két alak van: a fiatal papi házaspár; az a többi néhány alak, a ki még több-kevesebb szerepet kap benne, tulajdonképpen csak a főalakok s helyzetük megvilágítására szolgálnak. Mégis megvilágosodik benne a falusi intelligens ember egész eszménytelen, jelentéktelen apróságokból álló, ezeket az apróságokat életbe vágó fontosságra dagasztó, a külső események hiányát befelé forduló emésztődésekké pótoló élete, a falusi élet elparlagiosító hatása, a pap és népe közötti egészen sajátos, szorosan összenőtt, sokban ellenséges, sokban egy-

lázadozó, a férjnek parlagias, a helyzetnek, melybe jutott, sejtelméig sem jutó öntudatlansága s ebből fakadó tehetetlensége szerez mind a két félnek. A már-már nagyon is szécsesomósodó viszonyt végre megoldja a mindenféle házastársi bajok örök megoldója — regényben és az életben egyaránt — az első gyermek. A falusi élet szűk köre és egyhangúsága, az a kevés változatosság, melyet az emberek helyzetében enged, kiső nyújtottnak érzeti a regény menetét azzal, a ki regényben első sorban mesét, fordulatos történetet keres, viszont a lélektani részletrajz gazdagságával és árnyalatlanságával bőven kárpótolja a bensőbb hatásokat kereső olvasót. Annál rohamosabban, szinte a mozgólénykép gyorsaságával peregnék le *Az isten háta mögött* című regény eseményei; a regény egész eszménye negyvennyolc izgalommal tele órában peregnék le. Mint minden munkájában, Móricz Zsigmond ebben is inkább belső eseményeket ad, a történet csak eszköz neki arra, hogy megmutassa, mi forr és vívódik azoknak az embereknek lelkében, a kikről szó van. A regény központja egy asszony, egy egészen közönséges kisvárosi asszony, a kit csak heves, de kielégülésre nem jutó érzékisége és egy jobb, gazdagabb élet után epekedő, öntudatlanná fojtott, hiszterikus vonaglásokká esőkevényedett vágya különböztet meg a többi száz meg ezer társnőjétől. E körül az asszony, a tanító felesége körül forog a regény egész személyzete: egy epizódalakat kivéve, mind csupa férfi, a kiket az érzéki vágy kábulata ragad feléje. A középpontban örvénylő, fülledt, forró levegőjű vívódás körül elevenedik meg aztán a kisváros egész élete, a maga unalmával, élettelen kicsinyességével, gonosz pletykáival, férfainak bormámorával, asszonyainak erkölcsi ridegségbe palástolódó, kifolyó szelepet nem találó érzékiségével, — egész örömtelen, a szellem minden magasabb, neesebb vágyát elfojtó sivárságával. Móricz nem látja ideálizáló rousseauai szemüvegen keresztül sem a falut, sem a kisvárost, inkább sivárságai, kietlenségei számára van nyitva a szeme. Lehet, hogy túlsötétnek is látja; ez nála világfelfogás dölge, de mindenestre megvan az az ereje, hogy olvasás közben magával tud vinni, meg tud nyerni a maga látásmódja számára, szinte rákényszerít, hogy az ő szemével lássuk a dolgokat. Ez az, a mit művészi igazságnak nevezünk, bizonyos ellentétben a tárgyi igazsággal. Ebben nyilvánul legpregnansabban az

A KERTÉSZETI EGYESÜLET VIRÁGVÁSÁRJA AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN. — Jelfy Gyula felvétele.

másra utalt viszonya, a melyben a nép beleszólast követel papja minden belső, még családi ügyébe is, viszont tőle is hasonló követel a mely nagyon hasonlít az úri sorba fölvergődött parasztfiú és paraszt-sorban maradt családja viszonyához. És megvilágosodik egy egészen friss szemmel meglátott, újszerű pszichológiai jelenség is: a különböző társadalmi osztályokból való férj és feleség helyzete egymással szemben, az a különbség a nevelkedésben, igényekben, világfelfogásban, a mely az ilyen házaspárok számára oly nehéz teszi a mindennapi életre való összetörődést s emésztő szenvedések, sokszor tönkremenő életet okozóvá válik. A házaspárnak ez az összetörődése tulajdonképp a regénynek a tárgya s az író lépésről lépésre mutatja meg azokat az apró-cseprő kinzenvedéseket, melyeket a menyecske szeszélyeskedése, új helyzetébe magát beleélni nem tudó

a vehemens, szinte mohó energia, a mely Móricz Zsigmond írói egyéniségének legjellemzőbb vonása s a melylyel kiválik minden ma élő írónk közül, mint a ki nagy stílus dolgokra van hivatva.

Műziskaszó. Nagyon kevés magyar könyv jelent meg még olyan díszes kiállításban, mint most *Pap Zoltán Műziskaszó* című verses-nótás könyve. A mit illusztráló művészet, nyomda, könyvkötő, reprodukáló műipar csak drágát és fényeset produkálni tud, az mind megvan benne. Egy óriási album-alakú kötet, *Basch* Árpád rajza után készült díszszel gazdagon ellátott táblával, melynek belső lapjai is dekoratív színes képpel vannak berendezve, rendkívül finom, vastag papíros, közepén valnyomással bedomborított nyomással, a versek nagy része mellett ott a gondosan metszett könyvnyomati kőta. Az illusztrációk szerzői között ott van a Múcsarnok kiállításairól ismert majd min-

den kiválóbb festőművész, *Benczúr* Gyulával az életük s képei között nem egy valóban művészi rajz. Reprodukálva valamennyi a legdrágább és legbiztosabb technikát szerint van, hellogravűrök háromszin-nyomásokkal váltakoznak. Az egész hatalmas kötet arra vall, hogy olyasvalaki adta ki, a ki nagyon szereti a maga verseit s csak az elérhető legdrágább kőntöst tartja számukra elég jóknak. Pap Zoltán versei elég ismeretesek mindezt, semhogy újra fel kellene őket fedeznünk. Leginkább a nóták révén váltak országsszerte ismertekké s ezeknek a nótáknak is Pap Zoltán a szerzője. A magyar nótá-szerzés terén ép úgy, mint a versben, Pap Zoltán a régi hagyományok híve, egyszerű, dallamos, friss leleményű nótákat ír, melyek könnyen megragadnak a fülben és dalra igatják a lelket. Leghíresebb nótája, az *Iszogatók, daloljátok* majd egy negyedszázaddal keletkezett, de még ma is fel-felhangzik nótázó mulatók ajkán, jele az annak, hogy kitűnően beletalál a boros-nótás magyar mulatás hangulatába. A dal, bor, szerelem motívumai körül forog Pap Zoltán egész költsége, legerősebb azokban a verseiben válik, melyekben meghalt feleségét siratta. Könyve, mely a Petőfi-Társaság cégével jelent meg, mint vers- és dalgyűjtemény, de különösen mint díszmű, valóban feltűnő terméke a könyvpiacon, egész kis vagyon van befektetve kiállítás díszébe.

A **kompanya rőzsája**. *Lampérth* Géza csak hű marad a kurucz-világ motívumaihoz: versben, prózában mind visszatér hozzájuk. Most is egy füzetet való kurucz-történetet, adott ki az «Oleó Könyvtár» legújabb sorozatában, kedves, hangulatos történeteket, tele lovagias romantikával, lágy érzéssel, a kor, a milien iránti szeretettel. Mielőtt szerelmi történetek, krónikás kalandok, adomai esetek a történetek tárgyai s szép, tiszta, gondos magyar nyelven vannak elmondva.

A föld felfedezése. *Verne* Gyulának ily című könyve most jelent meg második magyar kiadásban. A négykötetes könyv népszerűen ismerteti azokat a felfedezéseket, melyeket az emberiség lakóhelyének, a földnek megismerésére tett s a melyek során az eredetileg csak a Földközi-tenger környékének egyes pontjaira szorítkozó, majd lassankint egész Európára kiterjedő kultúra számára sorra megnyitott az idegen világáreszek, a maguk sajátosságai életével és természetével s mind hatalmasabb erőforrásaivá lettek Európának. Erőfeszítésben, izgalommal, munkában, leleményességben és vakmerőségben gazdag fejezete ez az emberi

ség történetének s *Verne* a maga élénk, világos módján mondja el. A munkát *Brózik* Károly dolgozta át magyarra. Szövegét az eredeti francia kiadás képei teszik érdekesebbé.

A **fehér ember útja**. *Gáspár* Ferencz, kinek útírássai már régebb idő óta ismeretesek, most nagy terjedelmű könyvet adott ki *A fehér ember útja* címmel. Azt a harcot írja le benne, melylyel az európai fehér ember meghódította a maga számára gyarmat, leigazta és szolgálatába fogadta a bennszülött lakókat és elterjesztette köztük a maga kulturáját és gazdálkodását. A könyv szerzője azon igyekszik, hogy lehetőleg mulattatóan mondja el mondanivalóját. A könyvben sok kép is van.

A **Jó Pajtás**. *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja november 19-iki számában *Benedek* Elek emlékszik meg kedves versben *Lévay* József 86-ik születésnapjáról, *Zöldi* Marton érdekes elbeszélést ír, *Sebők* Zsigmond folytatja *Dörny* Dömötör sport-kalandjait. Két új rovat is nyílik: az egyik a világtörténet híres csatáinak leírását adja, a másikban a lap új művész-főmunkatársa, *Farragó* Géza, a népszerű festőművész *Farragó* bácsi mozi-ja címmel tréfás rajzokban számol be a hétközi a gyermekeket is érdeklő eseményeiről. *Elek* nagypapa meséje, a *Kis diákok levelei* rovat, *Zsiga* bácsi mókája, a *Benedek* Elek regénye, a rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedszáz 2 korona 50 fillér, félre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánunk ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utca 4.)

Új könyvek.

A **galamb papné**. Regény, írta *Móricz* Zsigmond. Budapest, Franklin-Társulat; ára 4 korona.

Az **isten háta mögött**. Regény, írta *Móricz* Zsigmond. Budapest, a Nyugat kiadása.

Muzsikaszó. Regény dalban. Írta Pap Zoltán. Budapest, a Petőfi-Társaság kiadása; ára 120 K.

A **kompanya rőzsája és egyéb kurucz-történetek**. Írta *Lampérth* Géza. Budapest, Franklin-Társulat. (Oleó Könyvtár 1631—1633. sz.); ára 60 fillér.

A **föld felfedezése**. A híresebb utazók története a legrégebb időktől a XVIII. századig. Írta *Jules Verne*. Magyarra fordította dr. *Brózik* Károly. Második kiadás; ára a négy kötetnek 16 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *SIMON* GÁBOR ügyvéd, volt 48-as honvéderő Aradon. — *Pernusi* PERNA EDE volt 48-as honvéderőmester, nyug. adó-hivatali ellenőr, 81 éves korában Aradon. — *Koránti* KÁROLY ügyvéd, nyug. közalapítványi királyi ügyész, Kassa város törvényhatóságának tagja, 73 éves korában Kassán. — *Vámos* BÉLA a kecskeméti református jogakadémia volt tanára, volt országgyűlési képviselő, Kecskeméti város nyug. rendőrfőkapitánya, 66 éves korában Kecskeméten. — *Gróf* HADIK SÁNDOR volt országgyűlési képviselő, 47 éves korában Bécson. — *Kásonföldi* VERESS LAJOS dr., nyug. főorvos, 67 éves korában Budapesten. — *Horváti* HORVÁTH GÉZA nyug. cs. és kir. m.én. sz. százados, 44 éves korában Budapest. — *Deteki* és tengerfalvi MECNER ANDRÁS földbirtokos, Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságának és Sárospatak város képviselőtestületének tagja, Sárospatakon. — *FRIEDRICH* JÁNOS malackai gyógyszerész, 65 éves korában. — *Hörte* LAJOS dr. ügyvédjelölt, 24 éves korában Budapesten. — *STEINBERGER* SAMU dr. ügyvéd, Mátészalkán. — *KELEN* PÁL dr. ügyvéd, 54 éves korában Budapesten. — *MOLNÁR* IVÁN magyar királyi posta-és távirótitkár, építész, 28 éves korában Sopronban. — *HALMI* ÁGOSTON középonti állampénztári osztályvezető, 54 éves korában Budapesten. — *BÉDŐ* GÁBOR magyarsárai unitárius lelkes, 27 éves korában Magyarsáron. — *GUTTMANN* HENRIK tekintélyes kereskedő, Nyiregyháza. — *Lówy* MIKSA könyvkereskedő, 68 éves korában Szatmáron.

SZILÁDI JÓZSEFNÉ, szül. *Plucinszky* Anna, 77 éves korában Nagymihályon. — *Dr. MOLDOVÁN* GERGELYNÉ, szül. *Dobra* Ilona, 74 éves korában Kolozsváron. — *Ozv. SCHÖNHERR* ANTALNÉ, szül. *Csasz* Anna, 69 éves korában Budapesten. — *Ozv. SCHLEIMINGER* ERNŐNÉ, szül. *Ringer* Emma, 60 éves korában Kassán. — *Székelyi* MÁTYÁS ANTONETTE, 45 éves korában Budapesten. — *Ozv. idős* társas MAJZIK VIKTORNÉ, szül. *ontopai* Pethő Antónia Egerben. — *CZETTLER* EUGÉNIA állami polgári iskolai tanárnő, 30 éves korában Budapesten. — *MARKUP* PAULA székesfehérvári polgári iskolai tanítónő Budapesten. — *Kiss* ILONKA posta-és táviró-kiadónő, 27 éves korában Győrött. — *Ozv. PATRUBÁNYI* GERGELYNÉ, szül. *szamosújvári* méthi Dániel Teréz, 75 éves korában Budapesten. — *AUER* LILKE, özv. *Auer* Himérné 12 esztendő leánykaja. Budapesten.

EGYVELEG.

* **A Franklin-Társulat nyomdai szakszemélye** által igazgatott *Hirsch* Lipót nevére — ötvenéves nyomdászszázadának jubileuma alkalmából — örök időre létesített 4000 koronás alapítvány kamatait, melyek minden évben Lipót-napiján kerülnek szétosztásra, ez évben öt intézetbeli rokkant szaktárs élvezte.

* **Xerxes-korabeli sírok**. Saloniki közelében sírokat találtak, melyeket Xerxes perza királynak idejére vezettek vissza. Arról a helyről van szó, ahol Xerxes serege táborozott, a mikor Thessalia felé vette útját. A görög kormány tudományos ásatásokat rendelt itt el.

G. L.

* **Egyetem az Izlandon**. *Annie Leary*, egy amerikai hölgy Izland legmagasabb pontján nagy egyetemet rendezkezett építtetni Kolumbusz Kristóf emlékeztetére.

G. L.

Nemzetközi higiéniai kiállítás Drezdán. A kiállítás díszközlését a Dr. Gaspary & Co. Markranst., Leipzig melletti cég nyerte el. Mint azt előzőleg már terjedelmesebben közöltük, a cég a saját gyártotta gépeken készült termékek, minők beton-átömörítők, cementfedőcserepek, falazóglákok, alagsorok, csatornázási csövek stb. közül kicsiny, de igen izékes és hatásos választékot állított ki. Hogy ezen modern és szakszerűen előállított cementárak mennyire ragadták meg a közfigyelmet, mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy nevezett cég kiállítási csoportja az állandó higiéniai muzeumba lett áthelyezve.

Rőzsakert a kirakathban. A kirakatversenyek alkalmából Klein Antal Király-utca 53. sz. alatti ismert divatruházára rendkívül ötletesen s eredeti módon oldotta meg feladatát. Király-utca felőli egyik kirakatát rőzsakerttől varázsolta át, mely előtt állandóan nagy a bámuló sokaság. A zöld gyeppel szelvényezett, középen pedig egy gyönyörű rőzsafa pompázik, melynek ágai kinyílt rőzsákkal vannak tele, mindmennyi más és más színárnyalatban, mintegy jelképezve a cég óriási választékát selyem-szalagokban s egyéb selymekben. Ez a kirakat, amely különösen esti villanyvilágításnál domborodik ki teljes pompájában, méltán igényt tarthat az első díjak egyikére.

Csakis a legjobb minőségű francia, angol és japán gyártmányokat szolgáltatják a ma megkezdődő occasio alkalmából Szénásy, Hoffmann és Társa IV., Bécsi-utca 4. selyemáru nagykereskedők, akik

kérlik a vidéki igen tisztelt vendéket, hogy minták iránti becses rendelvényeiket lehetőleg már most juttassák a céghez.

Zenekedvelők öröme. Érdekes kijátást honosított meg az Országos hanggyűjtőosztás intézet, mikor havi 3 koronáért kölcsön adja a legújabb zeneműveket egy helyben, mint vidéken. Ha érdekli, kérje a «B» prospektus azonnali megküldését. Országos hanggyűjtőosztás intézet, Budapest, VI., Andrássy-ut 47.

A vadászati idény. Ugy a szakemberek, mint a laikusok nézve fölötté érdekes vizsgálni azt a fejlődést és tökéletesedést, amely elsőrendű vadászok felszerelésében, különösen az utóbbi időben végbement és megállapítani azt a szerepet, amelyet igazi vadász-emberek sportfelszerelésében a puska, tehát a támadó-fegyver mellett a védelmi fegyver játszik. A ragadozó-évről, éppúgy mint a fellüthető nemzeti zsákmány elleni hatékony védekezés színteréből erős lövőkészenlétre van szükseünk. A vadászpuska e színter a legtöbb esetben nem elégséges, azért szükseünk látni a modern vadász annak, hogy sportfegyver mellett könnyen hordozható, többletvető mark-lövőfegyvert is vigyen magával, amely valóságos helyzetekben biztonságos és védelmet nyújthat. Tehát az önműködő ismétlő pisztolyt választotta, s mivel annak terjedelme és súlya alig jöhet számba, mégis rendkívül hatásos védelmi fegyver, azt vadászatain mindig magával hordja. Legmagasabb vadászaink e téren is hangadók voltak. A német császár vadászati felszerelésének egyik legfontosabb része az önműködő ismétlő pisztoly. *József főherceg*, aki egyike a legnagyobb és legnemesebb vadászoknak, a 7.65 mm-es Frommer-féle önműködő ismétlő pisztolyt viseli vadászatain. Ezen, hazai fegyvergyártunk által előállított ismétlő-pisztoly legelső szakértők egyhangzó véleménye szerint minden egyéb önműködő pisztolyt messze felülmúl és az automaták fejlődésének csúcspontját jelenti. Hogy milyen jelentősége van a Frommer-pisztolynak vadászati és erdészeti szempontból, az abból is kitűnik, hogy a m. kir. földművelésügyi miniszterium úgy a kincstári, mint a községi erdész-személyzetnek ezen kitűnő fegyverrel való felszerelését rendelte el. A Frommer-pisztoly nemcsak tökéletes és feltétlenül megbízható, hanem rendkívül kézhez álló fegyver s ezért bárki részére a legmegfelelőbb zseb-pisztoly.

Wein Károly és Társai szépségi vászon és asztalnémet gyárosok lerakatukat az újonnan felépült Harisbázárba: IV., Váci-utca 30/b szám alá helyezték át. Az új, teljesen modern berendezésű üzlet méltóan képviseli a cég kitűnő hírnevét, melylyel nemcsak a hazai piacon, hanem messze tengeren túl is dicsőséget szerzett gyártmányainak s vele a mindinkább izmosodó magyar leniparnak. A kitűnően vezetett gyár már eddig is sikerrel küzdött meg a külföld hasonló gyártelepeivel, nemcsak itthon, de az ország határain túl is. Olvasóinknak pártfogásába ajánljuk a hazai leniparnak ezen vállalatát.

Szerkesztői üzenetek.

Őszi gondok dőlőjén. Nincs saját hangja s idegen hangon nem lehet szépet dalolni.

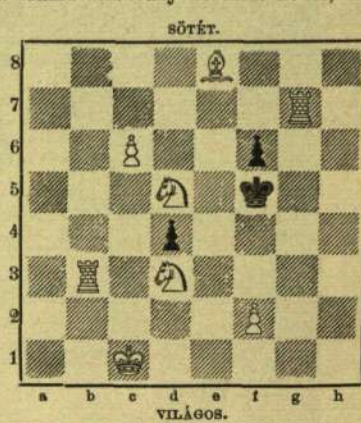
Amata, méz. Tiszavirág. Egy régi kis fehér ruháról. Sok szavú, kevés magvú ábrándozások, a melyek nem érdekelhetnek senkit.

Volt egy uram. A nyelve fahangú, mondanivalója sem valami fontos.

Mit akartam? Tétovázás. A kétely. Az én léhaságom. Teljes erővel benne ez a mai versről divat szótvalban és frazeológiájában. Csak hogy a mi azoknál a költőknél, a kik ezt megcsinálták, eredetiség, az utánzásban merő modorosság.

SAKKJÁTÉK.

2771. számú feladvány Schmitt B.-től, Hamburg.

Világos indul és a harmadik lépésre matot ad.

KÉPTALÁNY.

A 43-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A rosszak egy húron pendülnék.

Felolós szerkesztő: **Hoitsy Pál**.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

FOULARD-SELYEM
méterenként 1.15 koronától feljebb blúzokra és ruhákra. Bőr- és vámminták a megrendelőhöz szállítva. Gazdag mintagyűjteményt postafordultával küld **Henneberg** selyemgy. Zürich.

Oly hölgy
a ki az egészséges bőrpótlásra súlyt fektet, szelíd elintetést, gyöngédn puha bőrt, valamint fehér arcbőrt elérni óhajt, kizárólag a **vesszőparipa-lilomtejszappant** használja. — Egyedüli gyártó: **Bergmann & Co. Tetschen a. E.** Darabja 80 fillérért minden gyógyszerárban, drogériában és illatszertekereskedésben sőt, kapható.

RIDIKÜL-T
és egyéb finom bőrűt legelőnyösebben vásárolhat a készítőnél **CSÁNGÓ-nál** Budapest, IV., Múzeum-körút 5. TELEFON: 67-00. Olcsó, szabott árak. Grand Prix arany-érem Párizs. — **A CZIM FONTOS!**

Serravallo
kina bora vassal
Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabban kitünt. Erősítősz. gyengélkedők, vérszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer.
Külföldi és 7000-nél több orvosi vélemény.
J. Serravallo, cs. és kir. udv. szállító **Trieste-Barcola**.
Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben. K 2.00, literes üvegekben K 4.80.

Urak, hölgyek és gyermekek
érdeke, hogy cipőszükségletüket **Szekély és Tsa** cipőraktárában **Múzeum-körút 9.** szerezze be. Kérjék árjegyzékét.

Divatos kézimunkák és a hozzávaló anyagok a legmodernebb kivitelben olcsó árakban beszerezhetők.
WIEG TESTVÉREK-nél Budapest, V., Deák Ferencz-utca 16. szám. Előnyomda és műrajzterem. — Választékárú szívesen küldünk.

Svájczai selyem a legjobb!
Kérjék felte, fehér vagy színes újdonságukból mintákat: duchesse, voile, satin souple, taffetas, crêpe de chine, collette, côtelé, mousseline 120 cm. széles, méterenként 1.20 K-tól kezdve. Ruhákban, blúzokban stb.-nek való bársony és peluche, ugyancsak himetett blúzok, valamint batist-pamut-vászon- és selyemruhák. Mi csak garantáltan erős selyemanyagokat adunk el váz- és portmentesen követlenül magánvételre.
SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájc.)
Selyemkivitel. Királyi udvari szállító.

Meinl-féle
új termésű tea
Meinl Gyula
Kávébehozatali r. t.
Budapest
Dandár u. 15.

Tulipán Gyermekek-Otthon
DARVAS JENŐ
Ő cs. és kir. fensége **JÓZSEF FŐHERCEG** udvari szállítója
kizárólagos gyermekruházati cikkek áruháza
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 8.

A Darvas Jenő kirakatai előtt tolongó sokadalomban főleg az ifjú, szép mamák ajkáról ropennek el a csodálat szavai. Mert hiszen ők istentől hivatott örvöl és éltetői annak a csodavilágnak, a melyben mindenkor üde kacaj csendül és rendületlenül él a lehetetlenbe, a mesebe vetett hit: a gyermekszobának. Ahová új erőt meríteni jár a családapa, nehogy belefáradjon az életküzdelmébe és ahol a szive melegének utolsó sugarát is elszórja a boldog kis mama, hogy annál derisebbé varázsolja leggyazibb birodalmát.

Ezeknek a mamáknak a szeme csillan meg, a mikor utjuk arra visz az újjáépült Harisbázárba, véletlenül épen a Darvas Jenő hatalmas kirakatai elé. Mert itt megtalálja mindazt, a mit a kicsinyei számára megkíván. Az elrendezés teljesen méltó a tárgyhöz. Illetve meglátszik rajta, hogy a rendezés munkájában mint szellemi vezető részt vett maga a poétalelkű tulajdonos is, kinek sok, sok hite van a gyermekvilág körében. A rendezés alá kerülő anyag minőségéről szólni teljesen felesleges, azt ismeri egész Budapest és fél Magyarország. De a hogyan ezek a parányi ruhácskák és egyéb apróságok

el vannak helyezve, az igazi művészet. Különösen az egyik kirakatot kell részletesen ismertetni, mert kiváló mint kép és hangulat egyaránt. Komor fekete bársony adja a háttérrel, a lehető leghatásosabbat. Mert hol érvényesülnének jobban a fekete alakra rajzolt élet fájának fehér és rózsaszínű szirmai, melyek egytől-egyig apró fehér és rózsaszínű gyermekcipőkből vannak kirakva, tavaszi üdéséget varázsolva a ködös öszbe? Genialis, és a mellett gyöngéd ötlet volt ez az életfája, a mely nagyon sok mamának megfogja dobtantani a szívét. A parányi cipőcskék pedig bizonyára hamarosan és mind egy szálíg elfogynak majd, mert minden mama sietni fog a saját babájának szerezni meg az élet fájának szirmai, hogy a gyűgő apróság ezel tegye meg az első lépést az élet, a boldogság útján.

A sötét bársonyháttérrel azonfelül még bájosabbnál bájosabb gyermekruhák integnek a néző felé. Még fehérebbeknek, még kedvesebbeknek tünteti fel őket ez a feketeség, melynél csak a szőkefürtös babák közé állított szerencsés gyermek sötétl. Különösen lenge ama kirakat,

a melynek tartalma apró tánczosnők részére készült, ama picinyke hölgyikék részére, a kik negédes bájjal búvólik el majd a tánczórak szeladonjait. Szinte látja az ember, mint tipegnek, hajlongnak és bosztonoznak.

De a komor téli napokról sem feledkezett meg Darvas bácsi. Pompás kis bundák várják itt gazdáikat, diszes plüss köpenyek fehér hermelin galérral. Egy sötétl. bársonyruha selymes sujtással van kivarra, barna prémmel szegélyezve. Ebben korecsolyázni viszik majd a kis leányt. A csipkés bötényeket viszont otthon és az iskolában adják majd reá, nehogy baja essék a diszes ruhácskáknak. Látni itt még meleg ingblúz, bélelt cipőt és kezyűt, az esős napoknak szánt borkalapot, mindennemű kötött sapkával, kabáttal és bokavédővel egyetemben. Ezekben rodlni megy majd a kis fiú és kis leány. Mert fiukabát és ruha ép annyi akad itt, akár a leányoké. És egész ruhatárát megszerezheti a gyermek, csecsmőkorától, az első polyától kezdve egészen az első bál ruháig. Egy egész hosszú gyermekkor poézisát állítja szemünk elé a Darvas Jenő kirakata.

EZEN KÖNYV INGYEN KAPHATÓ.

A hipnotizmus és személyes magnetizmus titkainak feltárása.

A Rochester new-york-i Tudományos Intézet az imént egy a hipnotizmus, személyes magnetizmus és magnetikus gyógyászat tárgyaló és feltűnést kelő könyvet bocsátott nyilvánosságra. A maga nemében a legcélravezetőbb és legköltségtérő mű, mely valaha a nyomdából kikerült. Az intézet igazgatója elhatározta, hogy egy rövid korszakban ingyen adja el az egy-egy példányt az érdeklődőknek, akik komoly érdeklődéssel és szorgalommal tanulmányozzák a hipnotizmus és személyes magnetizmus titkait.

A SZEMÉLYES BEFOLYÁS BOLCSÉSZETE.

A HIPNOTIZMUS ÉS A SZEMÉLYES BEFOLYÁS TITKAI. AZ ÉLET MISZTERIUMAI FELVÁNNAK TÁRVA ELŐTUNK. NEW YORK INSTITUTE OF SCIENCE, ROCHESTER, N.Y. U.S.A.

A hipnotizmus az emlékezőtehetséget élesíti és vasakatot fejt ki bennünk. A tudásos szemérmességen érte veszi; feléleszt a reményt, tisztítja a dicsőítést, a sikereit elhárítja az elvárásokat és megadja nekünk azt az önbizalmat, mely meggyőzhet minket saját valódi értékéről. Kétséget nyújt a lelki ellenőrzés belső titkairól és lehetővé teszi azt, hogy bármely gondolatot és akcióit önkényesen ellenőrizhessük. Ha megértett ezt a nagy szerű és titokzatos tudományt, sugallásokat plántálhat az emberi lélekbe, melyeknek kivételére egy nap alatt vagy akár egy év múlva is számíthat. A saját rossz szokásaidat, valamint betegségeidet, nyugtalan magatartásodat meggyógyíthatod vele. Megszabadíthatod álmatlanságotól és idegességétől, üzleti és családi gondjaidtól. Nyomomban hipnotizálhatod egyetlenegy szempillantás-oddal embereket ezek tudta nélkül és őket akaratod szerint erősen befolyásolhatod. Kifejtheted a legmagasabb fokig a benned szunnyadó zenei vagy dramatikai talentumot; megbővítheted jóvedelmét; kifejlesztheted telepatikus és jóbólaté tehetőségedet; érdeklődsz és tréfa hipnotika; előadásokat adhat; kíváncsiak szerint hitványtársa színielőadását és örök barátságát; megőrizheted magad magad befolyása ellen; finansziális tekintetben nagy sikert arathatsz és hatalomra tehetsz szert.

A new-york-i intézet garanciát nyújt arra, hogy önnek azokat a titkokat feltárja, melyek a mondottak elérésére vezetnek. A hipnotizmus legnagyobb és legköltségtérő iskolája. Az intézet, mely szabadalmazta van az államtól, bevált minden adott igényt. Ha ingyen példányt kíván, szíveskedjék compin című egy tíz filléres blyegve levelezni lapon vagy 25 filléres blyegvel ellátott levelet New York Institute of Science, Department 114, S. Rochester, New-York, U.S.A. címre beküldeni és az ingyen példányt postafordultával díjmentesen megkapja.

Rozsnyay

SERAIL
pipere-
különle-
gességei

kipróbált, közkezdelt és igen elterjedt szerek — Serail-
erőtelenség kiváló hatású szőpótló, az areztó felhár-
rit és báronypuhává teszi. Kis tégl 70 fillér, nagy
tégla 1 korona 40 fillér. — Serail-erőtelenség nappali
használatra 1 korona. Serail-hajszesz hajhullás és
kopaszkodás ellen kiváló hatású. Hajnövést elősegíti.
1 üveg 1 korona 50 fillér. — Serail-puder. Kitűnő
pipere-por fehér, rózsaszín és krém színben. 1 doboz 1 K.
Serail-szappan 1 db 60 fillér. — Valódi orvosi-
szappan 1 db 80 fillér. — Serail-szájvíz 1 üveg K 1.50.

Kapható Török József gyógyszerárán Budapesten és
Rozsnyay Mátyas gyógyárán Arad Szabadság-tér.

Csak a mínőség

réven lett
világhírű
a valódi

PALMA

kaucsuk
Cipősarok

Bársonyt ruhára,

legdivatosabb nőruhászöveteket, hozzávaló
szébbnél-szebb díszeket, a mélyen tisztelt
hölgyek legelőnyesebben vásárolhatják

Klein Antalnál
Király-utca 53, Akácia-utca sarok.

A főváros legnagyobb és legkedveltebb be-
vásárlási divatruház, a hol óriási választék
van feltűnő olcsó árak mellett.

Elsőrendű aluminium edények közvetlenül a gyárból.

Minden háziasszonynak kívánatos gyönyörű karácsonyi ajándék.

Kivételes ajánlat 6 főcsoportban:

L. L. 15 darab 30 kor. **L. 15 darab 35 kor.**

3 fazék, 3 lábas, 6 fedő, 1 tejforraló, 1 rántottasütő, 1 palacsintasütő.

L. L. 20 darab 41 kor. **L. 20 darab 48 kor.**

4 fazék, 4 lábas, 8 fedő, 1 tejforraló, 2 rántottasütő, 1 palacsintasütő.

L. L. 26 darab 59 kor. **L. 26 darab 67 kor.**

5 fazék, 5 lábas, 10 fedő, 2 tejforraló, 2 rántottasütő, 2 palacsintasütő.

L. Elsőrendű aluminium edény különleges bronzbronzcsal. L. L. Elsőrendű aluminium edény bronzbronzcsal nélkül.

Díjtalan csomagolással, bérmentve ház-
ház szállítva. Meg nem felelőrt a pénz
visszaadom. Sürgősségim: Spindler.

Arjegyék és használati utasítás ingyen és bérmentve.

Spindler Adolf fém- és bádógárgyár,
Budapest, VII., Angol-utca 8/a.

ÁGYTOLLAK!

Legelőnyesebb bevételek

forrás:

Magyar Kereskedelmi

Vállalat, Miskolc 4.

Tessék áránlatot kérni!

Ékszer. Ezüst. Óra.

Iparművészeti tárgyak, egyházi szerek gyári áron beszerzhetők
kézpénz vagy angol rendszerű részletfizetésre is
össze és kir. **SÁRGA JÁNOS** ékszerész és
műtővősnél
Budapest, IV., Kigó-tér 5. Kolozsvár, Mátyás király-tér 13.
Legszébb kivitelű ezüst- és ezüst-grammámmunkával együtt 11 f.
dombormű (Róli) evőeszközök 12 fill. háta, pesenör, tészták, táskák
13 f., táskák, szelencék, langykosarok, 14 f., k. v. és k. v. szelencék, jász
táskák, gaborettek, gyümölcsösök, csoportos táskák, jászok 15 f.
Szabad megtekintés vételekényszer nélkül. Szabott gyári árak. Képes
arjegyék ingyen és bérmentve. Vidékre választékot készítek küldök.

Zongorázik ön?

3 korona havi előfizetés mellett legjobb és
legújabb zeneműveket kölcsönöz vidékre is

ORSZÁGOS HANGJEGYKÖLCSÖNZŐ INTÉZET.

Budapest, VI. ker., Andrássy-út 47. szám.

Tessék «B» prospektust kérni.

■ Tessék «B» prospektust kérni. ■

A Budai Szt. Lukácsfürdő

«Nagyszállójában» és «Thermal»-szálló-
jában szoba teljes ellátással naponként
10 koronától feljebb. Minden szoba kilitás-
sal a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszap-
borogatások. — Fürdőismertető díjmen-
tesen küld Szt. Lukácsfürdő részv. társ.

Technikum Mittweida

Igazgató: A. Holtz, tanár. (Száraz király.)
Magasabb technikai tanítást az electro- és gépészeti
mérnök részére. Gazdálkodás feladatát electrotechn. és gép-
észeti laboratóriumok. Tanulmányi műhelyek.
3610 hallgató a 3612 iskolában.
Program stb. díjtalanul a titkárság által.

Lohr Mária (Kronfusz)

Gyár és főzlet: A főváros első és legrégibb
VIII., Baross-u. 85. csipkésítő, vegytisztító
és kelmefestő gyári intézete.
Fiók: II., Fő-utca 27. IV., Eszék-ut 6. IV., Kelekméti-
utca 14. V., Harmad-ut. 4. VI., Tere-kerut
39. VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-kerut 2.

PARÁDI ARSEN

Mig eddig a régi bór-
betegségek, a legkülön-
bözőbb súlyos idegbajok
(neurasthenia, viusiancz),
a sápkór, a női arcot el-
éktelenítő pattanások s a
női nemi szervek folyá-
sokkal kombinált hurutos
megbetegedések kezelésé-
sénél csekély értékű ide-
gen vizek voltak utalva,
addig újabb a
vizben vastartalommal
oly kincsünk van, mely
minden eddigi arsen-
savas viznél (Ronegno
Levico) hatásosabb, és
könnyebben emészthető s manapság már, minthogy leg-
előkelőbb orvosi tekintélyek felkarolták s a fogyasztók
egész serege díszli hatásait, hazánkban csaknem kizá-
rólag arsen vastartalmu gyógyvizet Magyarors. összes
postállomásaira K 50 F-ért bér. szállít a főnkár
ÉDESKUTY L. BUDAPESTEN,
cs. és kir. udv. szál-
lító

Az önműködő Frommer-pisztoly

a szakértők
zsebpisztolya!

Kilenczlövetű.
7-65 mm. kaliberű.

A FROMMER PISZTOLY

a legmagasabb körök hordják és az a m. kir.
határrendőrség, az államrendőrség, az erd-
szet, a posta- és távirászolgalat, valamint
számos városi rendőrség rendszeresített szolgál-
lati fegyvere.

Az egyedüli pisztoly a világpiacra, a mely-
nek csőve lövés közben épp olyan erősen és meg-
bízhatóan van elzárva, mint a legújabb katona-
puskáké, tehát a lövőnek

a legnagyobb biztonságot

és a legkifutóbb lövés eredményt nyújtja
és a mellett kényelmesen zsebben hordható. Négy-
szerez biztosítója van legelőnyesebb kivitelben.
Félkézkel kényelmesen felhúzható és bármikor le-
ereszthető kakasa.

Minden részében teljesen kicserélhető
gépünkével készíti a

FEGYVER- ÉS GÉPGYÁR R.T.
BUDAPESTEN.

Kapható a bel- és külföld minden jobb
fegyverkereskedésében. Különböző nyelvű
leírás díjmentesen rendelkezésre áll.

SALVATOR

kiváló bőr- és
lithiumos
gyógyforrás

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és
lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyúvíz.

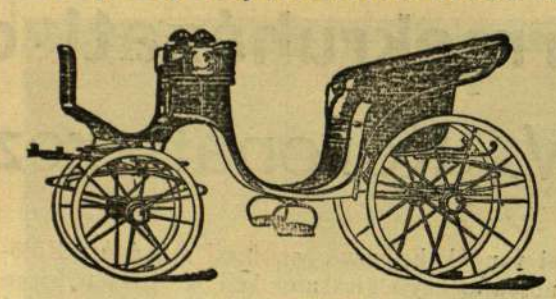
Kapható ásványvízkereskedésekben és
gyógyszertárakban.

SCHULTES ÁGOST

Szinye-Lipőcei Salvatorforrás-vállalat,
Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Kocsiárucsarnok

Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

A monarchia legnagyobb kocsiárutára. Árjegyék ingyen.

Sok pénzt

takarít meg mindenki, aki gyáramban
len és pamutvászon

szükségletét beszerzi.

40 méter maradék, szőr, vászon, kanavász, téli
blúzokra és ruhákra bérmentve — K 19-50
Minden maradék 3-8 m hosszú — K 12-50
Férfi és női zsebkendők 1 K 30 fill. 450 felfelé.
Legfinomabb damaszt törülköző 55/125 — K 12-
Sötét asztalterítő 145/145 darabja — K 2-
Fehér damaszt asztalterítő 145/145 darabja — K 2-80
Finom vászon női ingekre 25 méter — K 11-
Takaróképlet: 2 ág és 1 asztalterítő, gyapju-
szövetből a legkezebb mintákban — K 13-
Mintákkal más árúkból is ingyen és bérmentve szolgálunk. Maradék-
árúkból minták nem küldetnek. Az árú elküldése csak utánvételt tör-
ténik, azonban meg nem felelő árut visszaveszek vagy kicserélek.
J. Weisskopf Len és pamutvászon-
Roth-Kosteletz, Csehország.

ÓRÁK, ÉKSZEREK

ezüstneműek, china-ezüst dísz tárgyak
kizárólag legfinomabb min-
ségben gyári áron beszerzhetők.

Legújabb angol rendszerű
részletfizetési
módozatok mellett is.

REICH MÓR és FIA
ékszerkészítők és órássok
SZEGED 8.

Képes árjegyék ingyen és bérmentve.

Keleti-féle cs. és kir. szab.

Sérvkötő pneumatikus gummipolcátval,
a legelőnyesebb és maga no-
mén! támogat és erősít elgyengült
altestszerveket!

gummi
mulahak
testegyesítő
betegápolás

gőrszárnyak,
műtörök, műtörök,
járó és támpólek, egy-
resterők, valamint a
betegápolás-hoz tartozó összes eszközök
a technika legmodernebb
alv. szerint legújanyosabb gyári árak mel-
lett készíttetnek.

KELETI J. cs. és kir. szab. sérvkötők és
testegyesítő gépek gyárában
Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.
Legújabb képes árjegyék ingyen és bérmentve.
Alapítástól 1878. Telefon 19-76.

Argentor-Művek Rust és Hetzel

csász. és kir. udvari szállítók.

Gyári raktár: Budapest, IV. ker., Koronaherczeg-utca 5. sz.

A t. cz. közönség b. tudomására hozzuk, hogy üzlethelyiségeinket IV. Váci-utca 5. sz. alól, a ház lebontása miatt, a fenti címre helyeztük át. A mennyiben a n. é. közönséget új üzlethelyiségeink megtekintésére bátor-kodunk meghívni, s egyszersmind b. tudomására hozzuk, hogy az őszi újdonságok gyárunkból már meg-érkeztek és a t. cz. közönségnek megtekintés céljából rendelkezésre állanak.

Dus választék virágállványokban, asztaldíszek, kávé-, tea-, bor-, likör-, jour-, toaletto készletekben stb. Továbbá képeretek, íróasztal- és dohányzó-készletek és mindenféle ajándéktárgyak.

További fióküzletek:

Bécs: 1. Kärntnerstrasse 26., VII., Mariahilferstrasse 58., Kaiserstrasse 33. Brinn: Ferdinandstrasse 11. stb.

Argentor-ezüst

a legjobb minőségű chinaezüst, tartós, könnyen kezelhető a használatban.

Evdőszközök a legjobb minőségben.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

PETROL BALSAM

Megvizsgálta Bool tanár és rendelte a közvetlenül importált **Petrol-Balzsamot**, mely 3 üveg elhasználása után végleg megszüntette a hajhullást, korpaképződést; a haját bársimává és hullámossá tette. Száraz és zsíros hajnak. Egy nagy üveg ára 3 K. — Kapható: **PETROVICS DROGERIA** Budapest, IV. ker. Bécsi-utca 2. szám. Silány utánzatoktól óvakodjunk!

"ALTVATER" GESSLER BUDAPEST.

Kövérség ellen használják

Le THE MEXICAIN DU Dr. JAWAS

mely anélkül, hogy az egészségnak ártana, kitűnő eredménnyel jár, minden diéta nélkül. The Mexicain, Párisban, a Narodetki-Rezall gyógyszerárban készült. A tes-tesség nemcsak az alak elegáns voltát befolyásolja, hanem idő előtti vénit. Dr. Jawas The Mexicainje nyúlánká tesz és bájos formát ad. — Meglepo eredmény! Óvakodjunk után-zásoktól és ügyeljünk erre a névre: "THE MEXICAIN". Dr. Jawastól Párisban. — Kapható gyógyszerárakban. — Csomagonként 5 korona 50 fillér.

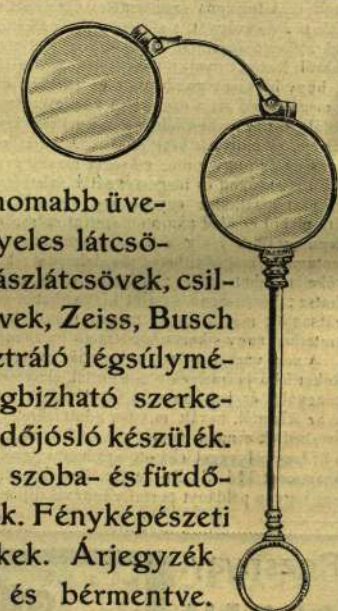
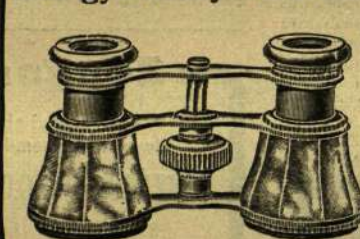
Nagyhani Ierak Ausztria-Magyarország részére Török József xxxx gyógyszerárban, Budapest, VI., Király-utca 12. szám. xxxxx Használat előtt. Használat után.

Calderoni és Társa

Budapest, V., Gizella-tér 1. (Haas-palota.)

Szemüvegek és orrcsipesetők a legfinomabb üve-gekkel. Színházi látszóvelek, női nyeles látszó-vek díszes kivitelben. Tábori és vadászlátszóvelek, csil-lagászati távcsövek. Prizmás látszóvelek, Zeiss, Busch stb. gyártmány. Aneroid és regisztráló légsúlymér-ők megbízható szerke-zettel. Időjelző készülék. Ablak-, szoba- és fűrdő-hőmérők. Fényképezési készülékek. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

ELEK és TÁRSA R.-T.

Budapest
♦ IV. Kerület, ♦
Károly-Körút 10

Bőröndök és egyéb utazási cikkek RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes bőrönd-árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Kizárólag elsőrangú készítmények árfelemelés nélkül.

KÉNYELMES HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE.

Még csak néhány napig. **jótekonycélú államsorsjáték** Huzás már 1911. évi decz. 14-én. Az összes nyeremények összege 475,000 K készpénzben. Sorsjegyek kaphatók a magyar királyi lottó-jóvedéki igazgatóságnál Budapest (Vámpal.), valamennyi posta-, adó-, vám- és só-hivatalnál, az összes vasúti állomásokon s a legtöbb dohányzószobában és váltó-üzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld. A m. kir. lottó-jóvedéki igazgatóság.

UJ-VUKOVÁRI

areztisztító kenőcs uj vukovári

bőrszépítő szappan mely az areztisztítással a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.

Főraktár: Budapest, Király-u. 12. és Andrassy-ut 26. Török József gyógyszerár.

SZÉNÁSY HOFFMANN és TÁRSA

selyemáruházában IV., Bécsi-utca 4. szám

a nagy karácsonyi occasio

mélyen leszállított árak mellett a cégünkél meg-szokott nagy arányokban ma megkezdődött. Minták iránti rendelvényeknél kérjük a vidéki tisztelt vevőinket, hogy címünkél a jelzőt

CSAKIS IV., Bécsi-utca 4. szám."

használni sziveskedjenek.

Szenásy Hoffmann és Társa.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS ANDRÁSSY-ÚT 27.

ELKÁN és GERŐ SZÜCSÖK BUDAPEST VI. PETŐFI-U. 5

Divatlap díjtalan.

Telefon: 83-73

Margit-crème

a főnagyi hölgyek kedvence szépség szerző, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehatásban rejlik, a bőr azonnal feszes és ki-váló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánzókat és hamisítványokat, eredeti védjeggyel lezáró doboz el fogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zírítalan, vegyszeres készítmény, a mely a külföldön általános felismerést keltett. Ár: 1 K. Margit-szappan 7 fillér. Margit-póder 1 kor. 20 fillér.

Gyártja Földes Kelemen laboratóriuma Aradon. Kapható minden gyógyszer-, illatszer- és drogua-üzletben.

Minden háziasszony büszkesége a jó és szép kenyér!

A hosszantartó, nem éppen étvágygerjesztő kézi dagasztás helyett a kényelmes, bevált, számtalanszor kitüntetett szab.

"IDEAL" kenyérdagasztógépünk felel meg, melynek főelőnye: a tisztaság, könnyű keze-lés és egyenletes dagasztás.

Kivonat a számtalan elismerőlevél közül: Ha valami jó, kipróbált mosógépünk is volna, olyan eszközre, mint a kenyérdagasztó-gépünk, kérek egy árjegyzéket küldeni. Tisztelettel Bartók Gáborné postamester neje Dettá.

Használati utasítás mellékeltek.

Központi fűtések

alacsony nyomású gőz- és melegvízfűtések. Szellőző berendezések. Központi melegvízkészítő telepek. Szárítótételek mindenféle ipari célokra.

Eredeti Meidinger-kályhák

Meidinger töltő-, szellőztető-, és szabályozó kályhák és kaloriferek

Folytonégő kályhák (Dauerbrand)

Legolcsóbb fűtés. A hideg beáll-tával (egyszeri befűtés) mellett egész télen át ég és a szobákban egyen-letes kellemes meleg.

EISLER és VERTES

Meidinger-kályhák gyára és köz-ponti fűtések berendezési vállalata.

Budapest, VI., Andrassy-ut 41. sz.

MARGIT

gyógyforrás — (Beregmeze.) a gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmánál igen jó ha-tása még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Megrendelhető: EDESKUTY L.-nál Budapest és a forrás kezelőegységénél Munkácsen.

REKLÁM ÓRA

egyfedélű, lapos, szabályozva 7 K-ért. A pénz előlétes beklndése mellett vagy utánvétellel három évi jóállással szállítom. Állandó ny gy raktár mindennemű modern ékszerekből.

BÁCSÉNSZKI JÓZSEF

órás és ékszerész üzlete Kolozsvár, Mátyás király-tér 14. Alapított 1881-ben.

HALTENBERGER

RUHAFESTO-, VEGETISZ-TITO- ÉS GOZMOSÓ-GYÁR GYÁSZESÉTBEN RUHÁKAT 3 NAP ALATT LEG-SZEBBEN FEST FEKETERE. ■ ALAPITVA 1810.

Gyönyörű karácsonyi és újévi ajándékok
egyszerűtől a legdrágábbig kaphatók
O. cs. és kir. Fensége József főherceg kam. szállítója

Lőw Sándor
ékszerész és órásnál

Telefon 62-68.

Budapest, VIII., József-körút 81/A.

Videki megrendelések pontosan és lelkiismeretesen lesznek fogadva. Árjegyzék kíváncsi ingyen és bérmentve.

ANYÁK FIGYELMÉBE!!

A gyermekek elismert, legkiválóbb tápszer
az elválasztás időszakától kezdve a " " " "

"Phosphatine Falières"

Igen kellemes ízű, könnyen emészthető.
A fogazást megkönnyíti és biztosítja a csontrendszer fejlődését.

Egy nagy doboz (elegendő 3 hétre) ára
3 korona 80 fillér. Főraktár:
= ZOLTÁN BÉLA =
gyógyszertára Budapest, V., Szabadság-tér
(Nagykorona-utca sarok).

GÉPEK ÉS FORMÁK

cementárak előállítására.

Falazótégla-gyártó gépek, tetőcserep-
gyártó gépek, úrtömb-gyártó gépek, lépcső,
betoncső, stb. formák, terrazzo és járda-
lap prések, garritoidlap berendezések,
habarcskeverők, kötörök, stb.

Dr. Gaspary & Co.

gépgyára Markranstädt Németország.

Kérjük gyárunkat meglátogatni.

228. sz. broszúra ingyen.

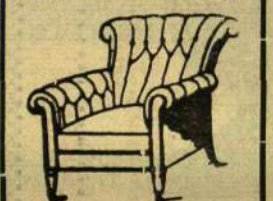
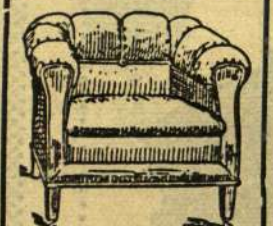
Szüksége van fegyverre?

Vadászat, sport, kert v. védelmi cé-
lokra? Kérje azonnal a 85. sz. árjegy-
zék a világírú, szigorúan szolid
ANTONITSCH A. fegyvergyár-
tól, Fortuna (Kármán), Ingven!
Wendel-gyalogsági fegyver vadá-
szati célokra kor. 750. Ugyanaz
karabély-formára elvágva és be-
lőve kor. 1200. Ugyanaz sánd-
lóvára, 28 kaliberről kor. 1350.
Hozzávaló: tülső, szegély, foglalkoztat.

Angol
bőrbutoripar
Bőrbutor
szakműhelyek

KENDI ANTAL
Budapest, IV. ker.
Simmelwies-u. 7. sz.

Angol bőrbutor, Ebéd-
székek, irodai karos-
székek szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felfrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Ujonnan berendezett
szepességi vászon- és
damasztáru-főraktárunkat
IV., Váci-utca 30/b szám

Haris-bazár épületben megnyitottuk,
a hol szépeességi lenkésztiményeink:
vásznak, asztalneműek, törül-
közők, törölők, ágyneműek,
zsebkendők stb. stb. az eddiginél
nagyobb választékban kaphatók.

Wein Károly és Tsai

szepességi vászon- és asztalnemű-gyárosok.

Gyáraink minden darab készítményén
mellékelt védjegy látható.

Riessner Kályhák

Phönix-
folytonégők

Egészégi szempontból
legkiválóbb rendszer.

Eredeti biztonsági szabályozóval.

Gázkiáramlás és robbanások
tízárva.

Pluto
az új rendszer.

A fűtési szakma terén éveken
át tartott tanulmányozások
kimagasló eredménye.

Fortuna

Ringelsen Testvérek, Budapest, Hold-utca 21.

48. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 26.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A "Világkrónika"-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseken a postailag meg-
határozott viteldíj is esatolandó.

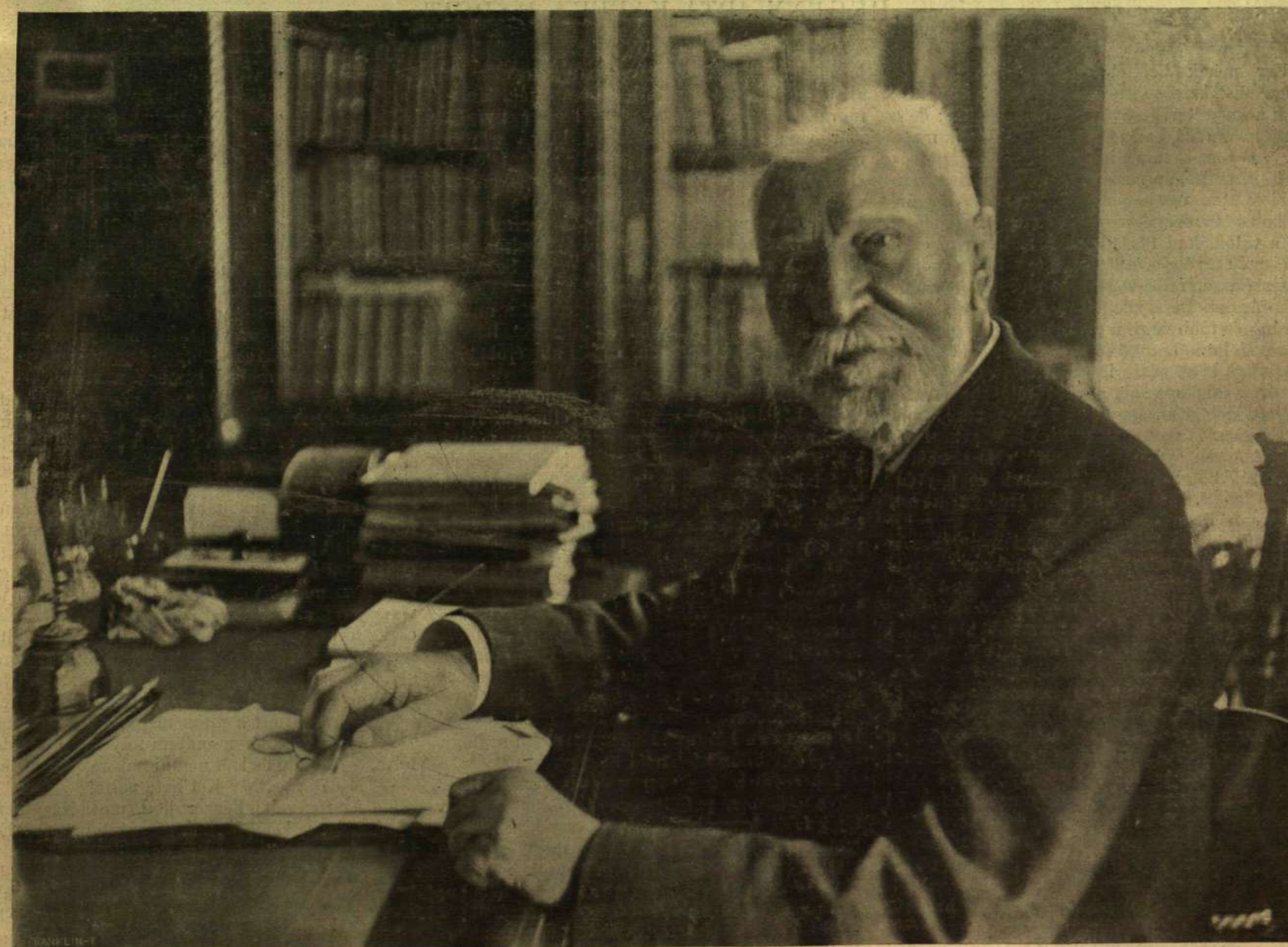
LÉVAY JÓZSEF ÜNNEPE.

BOLDG ÖREGKOR: úgyszólván egymagában
maradni fenn egy nagy történelmi kor-
szak szereplői közül, nyolczvanhat év-
vel, teljes testi-lelki egészségben, frissen buzgó
munkakedvvel, a fiatalabb nemzedék tisztelő-
től körve. Az öregség minden szépsége, az
öregség terhes bajai nélkül: ennél többet nem
kívánhat magának egy munkás férfikor jutal-
mául senkisé s csak a sors különös kegyel-
meinek jut ki ennyi is az áldásból. Lévy József-

nek teljes mértékben kijutott mindez s tete-
jébe még egy nyájas szavú, kedves társalkodót
is adott melléje jó sorsa: a Múzsát, a ki a
mily szíves kísérője volt ifjú- és gyermekkor
minden viszontagságának, ép oly híven marad
oldalán öregségében is, hogy lesimítsa hom-
lokáról a nyolczvanhat év redőit. Így találta
miskolczi egyszerű magányában a magyar köl-
tész ősz patriárkáját, Lévy Józsefet az a ked-
ves, meleg ünnep, melyet a Kisfaludy-Társaság
rendezett tisztelőre. A ki majd egy ember-
életen át mindig pontosan lejött Budapestre

a Társaság ünnepeire, annak most a Társaság
adta vissza a látogatást, a mikor betöltötte tag-
ságának ötvenedik évét.

Lévy József mindig is kegyeltje volt a
sorsnak. Nem mintha nem érte volna őt semmi
abból a szenvedésből, a mi az emberre ezen
földi pályán ki van róva, hanem mert meg-
adatott neki a harmonikus, csapásokba bele-
nyugodni s örömeiket élvezni tudó lélek
zavartalan nyugalma. Fiatal korában ő is
keresztül ment mindazokon a viszontagságo-
kon, melyeknek a maga nemzedékének min-

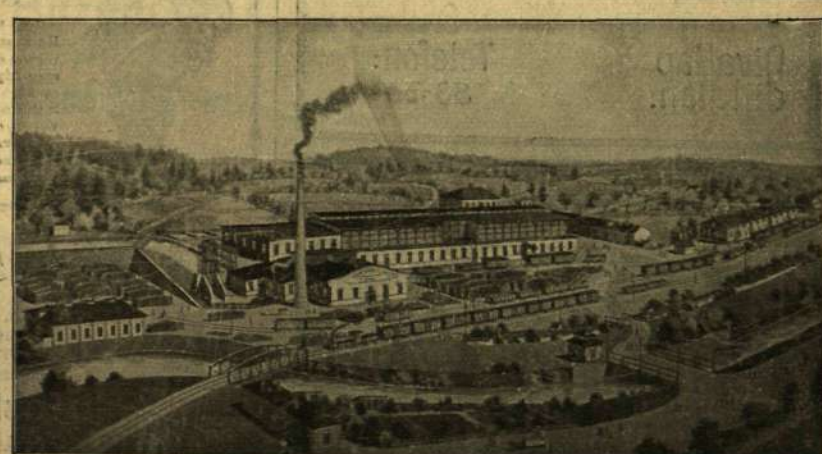

LÉVAY JÓZSEF DOLGOZÓ-SZOBÁJÁBAN. — Jalfy Gyula féltétele.

DAVID KÁROLY és FIA
dobozáru- és faanyaglemez-gyár részvénytársaság.

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett
gép. — 500 munkás.

Szállít évente 200 vagon szürke, barna és fehér lemezt.
500 lóerős gép vízierőre. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgőnycim
"CARTONAGE".

Közp. iroda: Budapest, I., Mészáros-utca 58.

Telefon:
41-48. szám.